

ÖPPET - DIGITALT

statens
Försvärshistoriska
museer

Årsredovisning | 2020

Innehåll

INNEHÅLL	1
ÖVERINTENDENTENS SUMMERING AV 2020	2
1 SFHM:S UPPDRAG OCH ORGANISATION	3
1.1 SFHM:S UPPDRAG	3
1.2 FÄRDPLAN 2022 – STRATEGISK STYRNING OCH VERKSAMHETSUTVECKLING	3
1.3 REDOVISNING AV VERKSAMHETENS RESULTAT FÖR 2020	6
1.4 CORONA-PANDEMINS PÅVERKAN PÅ VERKSAMHETEN OCH DESS RESULTAT	6
1.5 KOMPETENSFÖRSÖRJNING	8
1.6 ARBETSMILJÖ	9
1.7 SAMVERKAN MED ANDRA MYNDIGHETER OCH AKTÖRER	10
2 EKONOMISK UPPFÖLJNING	13
2.1 ÅRETS UTFALL PER VERKSAMHETSOMRÅDE	13
2.2 TRANSFERERINGAR OCH SMHA-RELATERADE KOSTNADER	14
2.3 AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	15
2.4 LOKALFÖRSÖRJNING	16
2.5 ERSÄTTNINGAR ENLIGT MU-AVTALET	17
3 SAMLINGSFÖRVALTNING	18
3.1 BEVARA OCH TILLGÄNGLIGGÖRA	18
4 PUBLIK VERKSAMHET	23
4.1 VÄRDSKAP OCH BESÖKSSERVICE	23
4.2 UPPLEVELSEBASERAT LÄRANDE	29
4.3 KUNSKAPSSERVICE OCH FoU	33
5 STATS BIDRAG SMHA	36
6 FINANSIELL REDOVISNING	39
6.1 RESULTATRÄKNING	39
6.2 BALANSRÄKNING	40
6.3 ANSLAGSREDOVISNING	42
6.4 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	42
6.5 SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	51

Överintendentens summering av 2020

Museer är viktiga platser för samtal och reflektion, en dialog som brukar modereras i museernas öppna och offentliga rum. Under 2020 försämrade Corona-pandemin verkligen förutsättningarna för det. SFHM:s museer stängdes för besök under två perioder, som en följd minskade antalet fysiska besökarna stort och SFHM har inte på samma sätt som tidigare kunnat ge möjlighet till kulturupplevelser. Behovet av att omprioritera eller förskjuta fokus har kommit att påverka en stor del av verksamheten, där den publika verksamheten stod för störst förändring.

För att ge fortsatt tillgång till försvarshistorien fokuserade SFHM på att hålla ”Öppet digitalt”. Drygt 120 digitala produktioner av olika karaktär och för skilda målgrupper producerades. Den snabba ökningen av digitalt utbud överskrider vida den ursprungliga planeringens ambition. SFHM lyckades ställa om såväl snabbt, som enligt min bedömning, väl utifrån de ändrade förutsättningarna. De kraftigt minskade intäkterna balanserades med minskade kostnader och utan någon extra kompensation kunde SFHM gå ur året med ett anslagssparande.

Ett viktigt mål som uppnåtts har varit att hantera de ändrade förutsättningarna utan att behöva minska personalstyrkan. En viktig omprioritering som bidragit till att göra det möjligt var att förhandla fram en tidigareläggning av arbetet med förstärkningar av takstolarna i en stor del av Flygvapenmuseums publika lokaler. Detta nödvändiga byggnadsarbete påverkar såväl museets verksamhet som möjligheter till intäkter och genom tidigareläggningen kunde ombyggnationens och pandemins påverkan hanteras samtidigt. Museet startade i sammanhanget ett omfattande utvecklingsarbete med förnyat innehåll, med planering av nya utställningar, flyglabb och andra aktiviteter för barn och unga såväl inom- som utomhus.

Inom samlingsförvaltningen gjordes väsentliga framsteg under året. Med målsättning att öka bevarandeförhållandena i förvaringen av Armémuseums samlingar och samtidigt hålla lokalkostnaderna på en långsiktigt hållbar nivå har en omfattande magasinsoflyttning inletts. Myndigheten har under några år fokuserat på ökad säkerhet i samlingarna, där registrering av Flygvapenmuseums samlingar pågått medan resor för att inventera utlånade eventuellt farliga föremål fått ställas in.

SFHM:s strategiska inriktning formulerades 2018 i *Färdplan 2022* och inom alla fem inriktningsmål gjordes viktiga framsteg under 2020. För att framhålla några exempel ur det interna arbetet som långsiktigt stärker SFHM har bl.a. en ny policy med riktlinjer och rutiner för utlån fastställts och myndighetens arbetssätt har ensats. Den idéprocess som initierats tidigare år etablerades under 2020. Ur processen kommer genomtänkta idéer, förstudier och beslutsunderlag till publik verksamhet.

Jag bedömer att SFHM:s resultat varit mycket goda under 2020. Trots Corona-pandemins påverkan, med nya och okända förutsättningar, har verksamheten såväl kunnat upprätthållas som utvecklas. Pandemin har utmanat men SFHM:s medarbetare har varit flexibla, tagit sig an förändrade arbetsuppgifter och med kreativitet prövat nya vägar. Verksamhetsåret 2020 gör sammantaget att myndigheten har goda förutsättningar inför 2021 då vi hoppas kunna öppna dörrarna till museibyggnaderna igen.

Magnus Hagberg

ÖVERINTENDENT

1 SFHM:s uppdrag och organisation

1.1 SFHM:s uppdrag

Statens försvarshistoriska museer (SFHM) har till uppgift att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om försvarets roll i samhällsutvecklingen. Myndighetens verksamhet styrs främst genom förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer, museilagen (2017:563), förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter och genom det årliga regleringsbrevet. I myndigheten ingår Armémuseum i Stockholm, Flygvapenmuseum i Linköping och Försvarets traditionsnämnd.

1.2 Färdplan 2022 – strategisk styrning och verksamhetsutveckling

Myndigheten ska fortlöpande utveckla verksamheten. Myndigheten ska verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.

6 § 1-2 st Myndighetsförordningen (2007:515)

SFHM:s museiverksamheter har i uppgift att sprida kunskap om det försvarshistoriska kulturarvet, men också att skapa möjligheter till reflektion om händelser i samtiden genom ett historiskt perspektiv. SFHM:s strategiska inriktning, *Färdplan 2022*, utgår från visionen om att myndigheten ska bidra till en demokratisk samhällsutveckling genom att ge så många som möjligt tillgång till försvarshistorien. Färdplanens fem inriktningsmål anger de strategiska vägvalen för verksamheten:

1. Vi ska sätta användarna i centrum, vara tillgängliga och angelägna för fler.
2. Vi ska dela kunskap generöst, skapa lärande och reflektion kring samtid och framtid genom historien.
3. Att tänka digitalt ska vara en naturlig del av vårt arbete.
4. Vi ska dimensionera samlingen så att vi kan ta ansvar, och tillgängliggöra mer så att det försvarshistoriska kulturarvet når hela landet.
5. Vi ska vara en lärande organisation.

Inriktningsmålen är alla på olika vis relevanta och styrande för myndighetens tre verksamhetsområden och prestationer (se nedan). För att kunna följa upp ambitionerna i färdplanen används ett antal fleråriga indikatorer för bedömningen av måluppfyllelse. Därutöver följs utvecklingen av ett antal utvalda volymmått.

Figur 1 Myndighetens verksamhetsområden och prestationer

VERKSAMHETSOMRÅDEN	PRESTATIONER
SAMLINGSFÖRVALTNING	BEVARA OCH TILLGÄNGLIGGÖRA
PUBLIK VERKSAMHET	VÄRDSKAP och BESÖKSSERVICE
	UPPLEVELSEBASERAT LÄRANDE
	KUNSKAPSSERVICE och FoU
LEDNING och VERKSAMHETSSTÖD	STATSBIDRAG SMHA
	INTERNT STÖD
	LEDNING och UTVECKLING

Styrning, ledning och samverkan

SFHM:s strategiska inriktning *Färdplan 2022* syftar till att skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig styrning av SFHM:s verksamhet. Under 2020 har förflyttningen som uttrycks i färdplanen tagit flera stora steg framåt samtidigt som pandemin ofrånkomligen har påverkat möjligheterna att genomföra verksamhetsutvecklingen på det sätt som var planerat. Etableringen av myndighetens fleråriga planerings- och uppföljningsprocess har fortsatt och konsoliderats. Omvärldsanalysen har spelat en mer tydlig roll i planeringsarbetet och den nya ekonomimodellen har bidragit till att det funnits förutsättningar att fatta beslut om omprioriteringar och budgetförändringar som krävts för att hantera pandemins konsekvenser för verksamheten.

Sammantaget bedömer SFHM att 2020 års arbete med olika verksamhetsutvecklingsinsatser har inneburit att väsentliga och grundläggande steg har tagits i strävan för att uppnå målen i *Färdplan 2022*.

Verksamhetsutveckling 2020

Utöver måluppfyllelse som bedöms genom de fleråriga indikatorerna och utvecklingen av olika volymmått handlar SFHM:s strategiska inriktningsarbete i stor utsträckning om att utveckla gemensamma och ändamålsenliga arbetssätt och processer inom både kärn- och stödverksamheterna. Arbetet beskrivs närmare i resultatredovisningen för de olika verksamhetsområdena där även verksamhetsutveckling inom respektive museiavdelning framgår.

Färdplanens inriktningsmål påverkar i olika utsträckning även hela eller flera delar av verksamheten. Nedan beskrivs några av de insatser och resultat som på ett övergripande sätt har bidragit till att stärka helheten genom myndighetsgemensamma arbetssätt med mera:

I enlighet med SFHM:s handlingsplan för tillgänglighet som beslutades 2019 startades under hösten 2020 ett arbete med att ta fram en **policy för tillgänglighet**. Policyn tas fram av ett tvärteam som representerar olika delar av verksamheten, berör samtliga mål i färdplanen (mål 1-5) och kommer att färdigställas under våren.

En förutsättning för samtliga inriktningsmål (1–5), och som utgjort en viktig del i inriktningsarbetet alltsedan dess start 2017, är utvecklingen av den nya stödprocessen för idégenerering. Under 2020 har den **myndighetsgemensamma idéprocessen** tagits i bruk och etablerats. Både interna och externa förslag på idéer bereds i två idéråd som lämnar rekommendationer om huruvida idén är relevant och på vilka sätt den skulle kunna användas i myndighetens publika verksamheter. Samtliga förslag föredras i ledningsgruppen som fattar beslut om fortsatt arbete eller ej. Interna målandikatorer har satts upp för att följa upp hur väl inriktningsmålen i färdplanen får genomslag i idégenereringsprocessen; andelen beslutade idéer som innehåller digitala inslag, som riktar sig till prioriterade målgrupper, som sker i samarbete med externa partners med mera. Under året inleddes också arbetet med att ta fram en myndighetsgemensam projektmodell.

Under 2020 har arbetet med att ta fram en **myndighetsgemensam policy för utlån av föremål** i samlingarna slutförts. Styrdokumentet har betydelse för samlingsförvaltningen (mål 4) men också för målen om att vara tillgängliga och angelägna för fler (mål 1 och 2).

Det omfattande arbetet med genomgång och gallring av farliga föremål i samlingarna har fortsatt och därmed också det interna arbetet med **arbetsmiljörutiner, riskhantering samt krishantering** vilket främst kopplar till mål 4 och 5 i färdplanen (se avsnitt 1.5 Arbetsmiljö). Pandemins utbrott innebar en aktivering av SFHM:s krisledningsgrupp i början av mars. Kontinuitetsplaner och löpande riskanalyser har under 2020 genomförts löpande på myndighets- respektive avdelningsnivå. Myndighetens krisplan har uppdaterats utifrån behov som uppkommit i och med pandemin. Särskilda riktlinjer har tagits fram för SFHM:s hantering av de allmänna rekommendationer och beslut om restriktioner som Folkhälsomyndigheten och regeringen har meddelat.

Under 2020 har ett omfattande analysarbete genomförts vilket kommer resultera i ett **strategi-dokument och handlingsplan för att utveckla hela myndighetens arbetssätt avseende Sveriges militärhistoriska arv (SMHA)** (mål 1-5). Arbetet baseras bl.a. på en enkät med nuläges- och framtidsfrågor till SMHA-museerna som genomfördes under 2019, dvs. till de verksamheter och ändamål som myndigheten tillsammans med Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) lämnar bidrag till enligt förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter.

Arbetet med att undersöka förutsättningarna för en **ny form av samarbete** har lett fram till överenskommelse med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Riksantikvarieämbetet (RAÄ) om den gemensamma avsikten att tillsammans utveckla en flyttbar och

flexibel utställning på temat beredskap som planeras bli klar sommaren 2022 (mål 1-3). Beslutet om att gå vidare med det gemensamma arbetet grundas bland annat på en förstudie som togs fram under 2020 och som undersöker den tilltänkta målgruppens behov av kunskap om beredskap, både i nutid och ur ett historiskt perspektiv.

Att tillvarata digitaliseringens möjligheter (mål 1 och 3) är en nyckelfråga för hur det försvarshistoriska kulturarvet kan göras mer tillgängligt. Den första stängningen av SFHM:s två museer under våren 2020 medförde att det digitala utbudet i den publika verksamheten snabbt fick en ökad betydelse. För att nå ut med de digitala produktionerna till fler målgrupper skapades i april **en myndighetsgemensam portal – Öppet digitalt** – där besökaren kan ta del av allt som publicerats i olika digitala kanaler. Under året gjordes även en förstudie om en för SFHM ny digital kanal, **Kulturpunkt**. Tillsammans med bl.a. Digitalt Museum ingår den i det digitala eko-system som är uppbyggt kring föremålsdatabasen Primus, vilken används för SFHM:s museers samlingar och av flertalet SMHA-museer. Resultatet kommer att ligga till grund för fortsatt arbete och avsikten är göra en lansering av försvarshistoriska teman på Kulturpunkt under 2021.

Under året bedrevs ett intensivt arbete med att utveckla ett **nytt intranät - Sambandet** - vilket lanserades i oktober 2020. Sambandet har medfört nya och bättre förutsättningar för SFHM:s interna information och kommunikation, vilket i sin tur ger alla inom myndigheten större möjligheter till delaktighet och helhetsperspektiv på verksamheten (mål 3 och 5).

Arbetet med att partsgemensamt ta fram ett **nytt lokalt samverkansavtal** med stöd av det centrala avtalet Ramavtal om samverkan för framtiden, slutfördes under året. Arbetssättet som har implementerats innebär samverkan på myndighets-, avdelnings-, enhets-/gruppnivå respektive i dialog mellan medarbetare och chef samt vid utvecklingssamtal. Vidare har parterna gemensamt tagit fram **nya lönekriterier med koppling till färdplanens ledord**, för att skapa en mer ändamålsenlig grund för uppföljning och lönerevision. Båda förändringarna är en viktig del i att **Färdplan 2022** får genomslag och faktisk betydelse i hela verksamheten, dvs. dess innehåll återspeglas i ledning och styrning kopplat till varje enskild medarbetare. Det planerade och partsgemensamma arbetet med att ta fram en **kompetensförsörjningsplan** behövde senareläggas på grund av pandemin och genomförs i stället under 2021 (mål 5).

Under det första halvåret 2020 behövde ett byte ske till en ny och mer stabil version av den molnbaserade IT-miljö som SFHM använder. Bytet innebar ett merarbete för hela organisationen som visade sig vara nödvändigt för att säkerställa att IT-miljön skulle fungera bra såväl i arbetslokaler som på distans. Ett kontinuerligt arbete pågår för att **stärka och vidareutveckla organisationens digitala arbetssätt och IT-baserade stödverktyg**. I och med pandemin har den generella kunskapen stärkts i bl.a. digital mötesteknik men även inom specialområden som krävs för den digitala kunskapsproduktionen.

I maj startade arbetet med övergång till **nytt personaladministrativt system**. Projektet, som genomfördes under ledning av Statens servicecenter, avslutades i november i och med övergången från Palasso till Primula (mål 3 och 5).

Den **nya samverkansformen med Statens servicecenter**, som utarbetades 2019 för köp av ekonomitjänster trädde i kraft 1 mars 2020, bedöms ha resulterat i den mer ändamålsenliga fördelningen av arbetsuppgifter som var målet. För SFHM har det inneburit en möjlighet att stärka det interna stödet till ledningen och kärnverksamheten i strategiska ekonomifrågor (mål 5).

1.3 Redovisning av verksamhetens resultat för 2020

Verksamhetsindelningen har tagits fram för att stödja styrning och uppföljning av *Färdplan 2022*. Innehållet i resultatredovisningen för 2020 har vidareutvecklats utifrån arbetet med fleråriga indikatorer som beskrivs ovan och bedömning av måluppfyllelse och resultat sker i huvudsak utifrån dessa under resultatbedömningarna för respektive prestation.

På samma sätt som tidigare år redovisas resultatens kvalitativa aspekter i resultatbedömningarna per prestation för att på så sätt tydliggöra att kvalitet är en integrerad del av måluppfyllelsen. Återrapportering enligt krav i regleringsbrev som är kopplade till någon av myndighetens prestationer görs i samband med redovisning av verksamhetens resultat för respektive prestation. Nedan listas samtliga återrapporteringskrav enligt regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens försvarshistoriska museer samt uppdrag enligt särskilda regeringsbeslut:

Statens försvarshistoriska museer ska:

- redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken.
- redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.
- redovisa åtgärder som har vidtagits för att nå nya besökare.
- förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år.
- i årsredovisningen specificera myndighetens totala lokalkostnader för 2020.
- redovisa hur bidrag enligt förordningen (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter har använts.
- med utgångspunkt i 11 § museilagen (2017:563) redovisa myndighetens insatser och resultat av arbetet för att kulturen ska komma fler till del i hela landet.
- mot bakgrund av gällande avtal mellan staten och berörda konstnärsorganisationer om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk (MU-avtalet) särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet
- redovisa avgiftsbelagd verksamhet enligt specificerad indelning.

Redovisas i:

- 4.2 Upplevelsebaserat lärande
- 4.1 Vårdskap och besöksservice
- 4.2 Upplevelsebaserat lärande
- 4.1 Vårdskap och besöksservice
- 2.4 Lokalförsörjning
- 5 Statsbidrag SMHA
- 3.1 Bevara och tillgängliggöra
- 2.5 Ersättningar enligt MU-avtalet
- 2.3 Avgiftsbelagd verksamhet

Uppdrag enligt regeringsbeslut:

- redovisa hur myndigheten arbetar med att rapportera de uppgifter om besöksutveckling som Myndigheten för kulturanalys behöver. Statens försvarshistoriska museer ska även redovisa vilka behov av information om besöksutveckling som myndigheten har för att utveckla den egna verksamheten.
- fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2019 och 2020 m.m. (Fi2018/01701/ESA)
- fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2019 och 2020 m.m. (A2018/00925/A)

- 4.1 Vårdskap och besöksservice
- 1.5 Kompetensförsörjning
- 1.5 Kompetensförsörjning

Enligt 3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska SFHM för ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden redovisa antalet och styckkostnaden för handläggningen av dessa ärenden. SFHM bedömer att handläggning av ansökningar enligt förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter i och för sig kvalificerar sig som ärenden enligt bestämmelsen men att antalet ärenden inte kan betraktas som stort. Myndigheten redovisar därför inte styckkostnaden för detta ärendeslag men däremot antal ärenden som handlagts under året under avsnitt 5 Statsbidrag SMHA.

1.4 Corona-pandemins påverkan på verksamheten och dess resultat

Corona-pandemin har präglat verksamheten under större delen av året och har såväl direkt som indirekt påverkat verksamhetens resultat och ekonomi under 2020. För att få en mer samlad bild redovisas nedan en sammanställning av de konsekvenser pandemin haft för verksamheten samt vilka åtgärder som vidtagits för att möta de förändrade förutsättningar som pandemin medfört.

Myndighetens organisation för krishantering aktiverades den 4 mars med syfte att följa utvecklingen av pandemin och genom god beredskap riskbedöma olika frågor som uppkom avseende genomförande av verksamheten. Riskbedömningarna har under året uppdaterats löpande utifrån rekommendationer

från Folkhälsomyndigheten samt beslut från regionerna och regeringen. En betydande samverkan har även skett i centralmuseernas samarbetsråd, CMS.

SFHM initierade i ett tidigt skede ett omfattande arbete med att ställa om verksamheten bland annat genom att så långt möjligt begränsa icke verksamhetskritiska kostnader och därtill löpande fatta aktiva beslut utifrån nya förutsättningar, riktlinjer och rekommendationer. Myndigheten beslutade den 19 mars att stänga Armémuseums och Flygvapenmuseums publika museiverksamheter för besökare och reviderade den 30 mars myndighetens budget för att möta den rådande situationen. På kort sikt var det främst bortfallet av avgiftsintäkter från visningar, program, konferenser, butiker samt restaurangverksamhet som påverkade myndighetens ekonomi negativt. Målbilden för SFHM, som uppnåddes, var därför att begränsa verksamhetens kostnader till att rymmas inom årets tilldelade anslag samt de redan inkomna avgiftsintäkterna så att omställning kunde undvikas.

De åtgärder som myndigheten vidtog var bland annat att avbryta pågående rekrytering av sommarpersonal för att i stället fokusera på kontinuitetsplanering av den ordinarie personalen. Vidare tillsattes inte uppkommen föräldraledighet, timpersonal avslutades, övertid och mertid godkändes ej, samt att direktiv utfärdades om begränsat underhåll av lokaler och i verksamheten. SFHM arbetade även aktivt för att undvika en ökad semesterlöneskuld samtidigt som de gemensamma personalkostnaderna bl. a. för myndighetsdagar minskades kraftigt. Även medel för marknadsföring drogs ned, planerade resor och konferenser ställdes in. Under året reviderades budget inklusive investeringsbudget ytterligare utifrån de olika direktiv och rekommendationer som gavs och prioriteringar inom verksamheten förankrades löpande i ledningsgruppen.

Myndighetens personal har getts möjlighet att arbeta hemifrån så långt som möjligt utifrån verksamhetens förutsättningar. För den verksamhet som har bedrivits på plats har flera åtgärder vidtagits för att minska de risker som finns i arbetsmiljön och beredskap har funnits för framtagande av skyddsutrustning. Folkhälsomyndighetens rekommendationer har följts och försiktighetsåtgärder har beaktats i olika arbetsmoment vilket gjort att verksamheten kunnat fortgå om än med vissa förseningar.

För att möta de delvis förändrade förutsättningarna att bedriva publik verksamhet har SFHM genomfört en snabb omställning till ökad digital produktion vilket bl.a. resulterat i att ett stort antal digitala kunskapsproduktioner tillgängliggjorts. Omställningen till digital produktion har även medfört en betydande kompetensutveckling hos en stor del av myndighetens personal, såväl inom den publika verksamheten som i samlingsförvaltningen.

Vid återöppningen av museerna den 24 juni infördes restriktioner för antal samtidiga besökare i museibyggnaderna. På Flygvapenmuseum infördes även krav på förbokning inför besök för att kunna upprätthålla god säkerhet vilket minskade antalet potentiella besökare. Ett större renoveringsarbete avseende förstärkning av takstolar och omläggning av tak i Flygvapenmuseums äldre delar kunde tidigareläggas till hösten 2020 vilket medförde ett omfattande arbete med nedmontering av de tidigare utställningarna. Ungefär halva museet har därför varit stängt för besökare sedan Flygvapenmuseum återöppnades i juni. SFHM fattade den 29 oktober nytt beslut om att stänga museernas publika verksamheter för besökare vilket ledde till att museerna höll stängt återstående del av året. Som en följd av pandemin har antalet verksamhetsbesökare minskat med närmare 70 procent under 2020 jämfört med föregående år.

Corona-pandemin har även haft en betydande negativ påverkan på de museiverksamheter som omfattas av förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter (SMHA-museerna). SFHM har därför vidtagit ett antal åtgärder för att på olika sätt underlätta för SMHA-museerna att fortsätta bedriva verksamhet under året och för att på längre sikt kunna hålla verksamheterna öppna för allmänheten. Myndigheten ansökte och erhöll en utökad räntekontokredit för att kunna tidigarelägga utbetalningar av beslutade statsbidrag och fattade beslut om att beviljade projektbidrag även kunde användas till driftrelaterade ändamål. Därtill gjorde SFHM vissa ekonomiska omprioriteringar för att kunna öka den totala nivån på utbetalningarna och därmed möjliggöra ytterligare ansökningar. Vidare togs beslut om att inte återkräva bidragsöverskott från 2019.

SFHM bedömer att de åtgärder som vidtagits under året bidragit till att myndigheten haft en god och balanserad ekonomi under hela året och att det samlade ekonomiska utfallet är positivt. Även de åtgärder som regeringen beslutade, såsom tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter under del av året samt sjuklöneersättning bidrog positivt till myndighetens ekonomi.

1.5 Kompetensförsörjning

Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen i förekommande fall har angett i regleringsbrev eller i något annat beslut. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Förordning (2006:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Vid SFHM arbetade år 2020 i medeltal 79 medarbetare, varav 49 kvinnor (62 %) och 30 män (38 %). Det kan konstateras att andelen kvinnor fortsätter att öka, förändringen är 5 procentenheter jämfört med 2019. Av de 79 medarbetarna i medeltal hade 90 procent en tillsvidareanställning (44 av 49 kvinnor samt 27 av 30 män). Antalet årsarbetskrafter (åak) exklusive anställda med timarvode summerade under året till 67 (67 åak år 2019, 65 åak år 2018).

Tabell 1 Fördelning ålder och kön vid SFHM 2020

SFHM												
	Stockholm			Linköping			Övriga landet*			Totalt		
Ålder	K	M	Σ	K	M	Σ	K	M	Σ	K	M	Σ
- 34	4	1	5	8	0	8	0	0	0	12	1	13
35 – 54	15	15	30	12	4	16	0	0	0	27	19	46
55 -	7	5	12	3	3	6	0	2	2	10	10	20
Totalt	26	21	47	23	7	30	0	2	2	49	30	79

*Avser distansmagasinen i Kristianstad, Halmstad och Strängnäs.

SFHM kompletterar den tillsvidareanställda personalens kompetens med tidsbegränsade anställningar och externa konsulter för att tillgodose behovet av tillfällig specialkompetens. För att möta verksamhetens behov såväl vid tillfälliga arbetstoppar som av specialkompetens i den publika verksamheten anlitas även museivårdar och museilärare mot timarvode. Myndigheten arbetar med att succesivt öka andelen medarbetare som har en schemalagd anställning i stället för timarvode. Verksamhetens behov av medarbetare med timarvode har under 2020 minskat på grund av att museerna varit stängda under längre perioder.

Personalomsättningen har under 2020 fortsatt minska jämfört med de två senaste åren och uppgick 2020 till 11 procent (jämfört med 15 % 2019 och 20 % 2018).¹

Till de rekryteringar som genomförts under 2020 har myndigheten haft ett varierande antal sökande med efterfrågad kompetens. Myndigheten bedömer möjligheten att attrahera ny kompetens som god. Förutom medarbetare som anställts för kortare perioder har SFHM rekryterat tre nya tillsvidareanställda medarbetare med en medelålder på 52 år, samtliga kvinnor. Rekryteringarna bygger på tydliga kravprofiler utifrån verksamhetens behov. I samband med vakanser och pensionsavgångar görs en bedömning om det finns behov av att förändra inriktningen på kompetenser för att uppnå verksamhetens mål. Genom en aktiv personalplanering, omprioritering av arbetsuppgifter och flexibilitet hos medarbetarna tillvaratas kompetenser under tillfälliga vakanser (föräldra- och tjänstledigheter).

Kompetensutvecklingsinsatser planeras utifrån verksamhetens behov och tas regelmässigt upp vid utvecklingssamtal. Under det gångna året har pandemin medfört att museerna har ställt om sin verksamhet mot ett digitalt utbud på ett snabbare sätt än planerat. En effekt av det utökade hemarbetet och övriga begränsningar som följt pandemin är de att digitala arbetssätten generellt har vidareutvecklats, vilket har stärkt den digitala kompetensen och förmågan inom myndigheten. Restriktionerna har samtidigt lett till att vissa kompetensutvecklingsinsatser har behövt ställas in, bl.a. har planerad användning av interna s.k. armkroksmedel inte kunnat genomföras.

Kompetensutvecklingsinsatser har ändå genomförts, bl.a. vissa studiebesök såväl inom som utom landet samt deltagande i konferenser och seminarier (se vidare avsnitt 1.6 Samverkan med andra myndigheter och aktörer respektive avsnitt 4.3 Kunskapsservice och FoU). Myndighetens sakkunniga har fördjupat sig inom sina specialområden och publicerat artiklar (se avsnitt 4.3 Kunskapsservice och

¹ Personalomsättning mäts som antalet avgångar i procent av antalet anställda i medeltal under viss period beräknat på tillsvidareanställda och tidsbegränsat anställda (LAS § 5.1 och 5.2).

FoU). Vid årets myndighetsdagar hölls en halvdagsutbildning i tillgänglighet med påföljande gruppdiskussion där medarbetarna gav förslag på argument varför det är viktigt att arbeta med tillgänglighet i vår verksamhet.

Ytterligare en konsekvens av pandemin är att det partsgemensamma arbetet med att ta fram en myndighetsövergripande kompetensförsörjningsplan har behövt senareläggas till 2021.

SFHM besvarade i mars 2020 Statskontorets enkätundersökning om praktik i staten. Myndigheten har tidigare tagit emot praktikanter i denna satsning, dock inte under 2020. Myndigheten har under året tagit emot ett antal praktikanter som genomgår universitetsutbildningar och prao-elever från årskurs åtta.

En viktig förutsättning för att göra ett gott arbete är att få en god introduktion. SFHM:s gemensamma introduktionsutbildning innehåller bl.a. information om *Färdplan 2022*, myndighetens styrning och mål, den statliga värdegrunden och myndighetens arbetsmiljöarbete.

Sammantaget bedöms de vidtagna åtgärderna med syfte att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetens ha säkerställt att det inom myndigheten finns kompetens att nå verksamhetens mål på ett ändamålsenligt sätt.

1.6 Arbetsmiljö

Myndigheten ska se till att de anställda är väl förtrogna med målen för verksamheten, skapa goda arbetsförhållanden och ta till vara och utveckla de anställdas kompetens och erfarenhet.

8 § 2-3 p Myndighetsförordningen (2007:515)

SFHM:s mål i arbetsmiljöpolicyn är:

SFHM:s arbetsmiljö kännetecknas av säkra och goda arbetsförhållanden som ger förutsättningar för trivsel och hälsa. Det systematiska arbetsmiljöarbetet ingår som en naturlig del i det dagliga arbetet genom identifiering av risker och förebyggande åtgärder mot ohälsa och skador. Den fysiska arbetsmiljön är säker, ändamålsenlig och anpassad till medarbetarnas behov och förutsättningar.

Mål för SFHM:s organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbete är att:

- Medarbetarna är insatta i och arbetar i enlighet med uppdrag, mål och strategier.
- Medarbetare verkar aktivt för en långsiktigt hållbar balans mellan ansvar och arbetsbelastning.
- Vi har tillit till och respekterar varandra.

SFHM bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete med rutiner för bl.a. utvecklingssamtal, skyddsronder, friskvård, rapportering av iakttagna risker, tillbud och incidenter. Genom företagshälsovården har SFHM:s personal tillgång till medicinsk, teknisk, ergonomisk och psykosocial expertis. Myndigheten har genom Partsrådets *Hållbart arbetsliv* tillgång till AFA-försäkringars IA-system (Informationssystem om arbetsmiljö) sedan slutet av 2019. Skyddsronder som genomförs kontinuerligt på båda arbetsorterna följs från och med 2020 upp med stöd av systemet. Identifierade brister riskbedöms, handlingsplaner upprättas och åtgärder följs upp. Alla medarbetare har möjlighet att rapportera incidenter via IA-systemets app där alla händelser följs upp. Systemet bedöms ha bidragit till ökad medvetenhet om arbetsmiljöfrågor i hela organisationen och större möjlighet att genomföra förebyggande åtgärder, men även större kontroll över att åtgärder vidtas.

SFHM:s krisplan tillfördes under året en checklista angående pandemi och interna riktlinjer har löpande uppdaterats utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer samt regeringens och regioners beslut om restriktioner m.m. Försiktighetsåtgärder har beaktats i olika arbetsmoment och vid behov har individuella riskanalyser tagits fram för arbetsuppgifter som behövt utföras på arbetsplatsen.

Myndigheten har partsgemensamt framtagna samtalsstöd för utvecklingssamtal och samtal om lön där frågeställningar om den organisatoriska och sociala arbetsmiljön ingår (se även avsnitt 1.2 Färdplan 2022 – strategisk styrning och verksamhetsutveckling). Friskvård är prioriterad som förebyggande och hälsofrämjande åtgärd. Utöver att friskvårdstimme kan nyttjas varje vecka användes friskvårdsbidraget av närmare hälften av medarbetarna.

Anställdas sjukfrånvaro

I tabell 2 redovisas de anställdas frånvaro på grund av sjukdom i enlighet med 7 kap. 3 § förordning (2006:205) om årsredovisning och budgetunderlag. Den totala sjukfrånvaron redovisas i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas även sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Tabell 2 Sjukfrånvaro vid SFHM 2018–2020

Sjukfrånvaro	2020	2019	2018
Sjukfrånvaro totalt	3,7 %	2,9 %	3,8 %
- varav andel långtidssjukfrånvaro	48 %	57 %	73,9 %
Sjukfrånvaro kvinnor	3,3 %	3,8 %	5,5 %
Sjukfrånvaro män	4,2 %	1,7 %	1,8 %
Sjukfrånvaro anställda -29 år	2,8 %	2,8 %	0,9 %
Sjukfrånvaro anställda 30-49 år	4,1 %	3,3 %	5,5 %
Sjukfrånvaro anställda 50 år-	3,2 %	2,4 %	2,0 %

Sjukfrånvaron har totalt sett ökat med 0,8 procentenheter jämfört med föregående år och uppgår till 3,7 procent för 2020. En skillnad mot de två föregående åren är att andelen korttidssjuka fördubblats under året, till c:a 2 procent jämfört med c:a 1 procent de båda föregående åren. En trolig förklaring till detta är uppmaningen är att stanna hemma vid minsta symtom på Covid-19. SFHM har inte haft någon känd smittspridning på arbetsplatsen.

1.7 Samverkan med andra myndigheter och aktörer

Inom ramen för sitt uppdrag samverkar SFHM med en mängd olika aktörer i Sverige och utomlands, såväl andra statliga myndigheter som det civila samhällets organisationer. SFHM har valt att dela in redovisningen i samverkansområden och i några fall samverkanspartners. På så sätt kan redovisningen av myndighetens samlade insatser bli så överskådlig som möjligt.

Samverkan med museisektorn

SFHM har under 2020 fortsatt att samverka med andra museer på ett övergripande plan och inom ramen för olika verksamhetsområden. Det är dels genom yrkesspecifika nätverk som konservatorsföreningar och pedagogiska nätverk, dels genom den användargrupp inom samlingsdatabasen Primus som arbetar med digitaliseringsfrågor.

Övergripande samverkan har bl.a. skett inom CMS – Centralmuseernas samarbetsråd, Stockholms museichefskollegium och Östgöta museichefskollegium. SFHM har även ett flerårigt samarbete med Arbetets museum där myndigheten medverkar i museets utbildningsstöd till arbetslivsmuseer tillika Museiskola för arbetslivsmuseer. Under 2020 har SFHM:s utbildningsinsats dock uteblivit till följd av att flera utbildningar blivit inställda med anledning av Corona-pandemin. Arbetets museum har deltagit i de digitala nätverksträffar SFHM anordnat för SMHA-museerna.

Under året påbörjades samverkan med Statens historiska museer (SHM) avseende att tillgängliggöra delar av SFHM:s museers skolmaterial på SHM:s digitala utbildningsresurs sverigeshistoria.se. Syftet är att fler lärare och elever ska upptäcka och använda det pedagogiska skolmaterialet som museerna har att erbjuda.

Samverkan inom museisektorn sker även genom SFHM:s utlåningsverksamhet som genererar erfarenhetsutbyte och möten där föremålslogistik och föremålsrelaterade frågor diskuteras, liksom pedagogik och visningskoncept.

Samverkan med andra myndigheter

SFHM har fortsatt att samverka med Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) i bl.a. statsbidragsrelaterade frågor och frågor rörande stöd till och säkerhet i museerna som ingår i Sveriges militärhistoriska arv (SMHA).

SFHM har haft samråd med SMTM avseende Transportstyrelsens förslag till föreskrifter om kulturhistoriskt intressanta luftfartyg, i samband med remittering av förslaget. SFHM och SMTM samverkar även i olika frågor som rör förvärv av museiföremål från Försvarsmakten.

SFHM har initierat och drivit samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Riksantikvarieämbetet (RAÄ) med syftet att öka kunskapen om Sveriges och individens beredskap vid kris och krig hos målgruppen gymnasieelever. Avsikten med samarbetet är att ta fram en flyttbar och flexibel utställning på temat beredskap som ska förmedla kunskap ur ett historiskt perspektiv med koppling till samtiden. Lansering är planerad till sommaren 2022. Samarbetet ska även resultera i metodutveckling, dels gällande samverkan mellan myndigheter dels gällande utveckling av utställningsmediet för Sveriges museiverksamheter (se avsnitt 1.2 Färdplan 2022 – strategisk styrning och verksamhetsutveckling).

Samverkan i administrativa frågor

SFHM har liksom tidigare år medverkat i samarbeten som rör administrativa frågor. Tillsammans med fem andra museer har SFHM en gemensamt upphandlad telefonlösning. SFHM samverkar även i ekonomiadministrativa frågor genom deltagande i det gemensamma museinätverket Nemus samt ett motsvarande nätverk för personalfrågor. SFHM deltar även i nätverket för bidragsgivande myndigheter och fungerar även som sakkunnig i Riksantikvarieämbetets beredning i ärenden rörande bidrag till kulturarvsarbete. Vidare har SFHM ett samarbete med Statens servicecenter (SSC), vilket bidrar till samordning och nyttjande av gemensamma statliga resurser.

Samverkan med ideella organisationer och föreningar

Genom medlemskap och representation samverkar SFHM med flera organisationer och föreningar där bl.a. följande har varit viktiga inspiratörer för verksamheten: International Council of Museums (ICOM), Forum för utställare, Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer (FUISM) och Föreningen Stockholms museiinformatorer (SMI), Simba, ett nätverk för Stockholms museibutiker, Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) samt Nordiskt Science Center Förbund.

SFHM har sedan flera år ett samarbete med Folk och Försvar som anordnar ett strategiskt spel, Minister för en dag, för gymnasieelever på Armémuseum. Flygvapenmuseum har under 2020 bl.a. fortsatt samverka med Kulturarv Östergötland och fotobevarande institutioner i Östergötland. Museet samverkar även med Östergötlands Flyghistoriska Sällskap (ÖFS), Tullingegruppen, Marktelegruppen och Svensk Flyghistorisk Förening (SFF) när det gäller iordningställande av äldre flygplan. Under året har tre aktiva grupper från dessa föreningar arbetat ideellt med restaureringar men från och med mars har arbetet legat nere på grund av pandemin.

Armémuseum har inlett ett samarbete med föreningen Blå baskrarna, som består av representanter från institutionen för Freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet och veteraner från svensk utlandstjänstgöring, med avsikt att skapa en digital utställning om svenska fredsbevarande insatser i FN:s regi.

I samarbete med ÖFS, SFF, Saabveteranerna, Saab AB samt uppvisningsgruppen Team 50 anordnades ett digitalt firande av Saab 91 Safirs 75-årsjubileum, ett flygplan som har haft mycket stor betydelse för bland annat utbildning av flygvapenpiloter under många år.

Flygvapenmuseum har även etablerat samarbete med Funktionsrätt Östergötland, i syfte att förbättra museets universella utformning avseende tillgänglighet i samband med de pågående utvecklingsprojekten.

Samverkan med universitet och högskolor

Universitet och högskolor har under året varit fortsatt viktiga samarbetspartners för SFHM om än i något mindre omfattning och i andra former (ex. digitala föreläsningar) på grund av Corona-pandemin. Sedan 2014 har Armémuseum ett samarbete med Historiska institutionen vid Stockholms universitet, och varje termin genomförs en workshop om historiebruk och föremål som källa till historisk forskning. Även detta år har personal från SFHM gett föreläsningar för studenter inom historia, konstvetenskap och museologi vid Stockholms universitet samt undervisat vid Uppsala universitet på institutionen för Kulturvård i textilvetenskap.

Flygvapenmuseum har under 2020 handlett studenter från kursen i avancerad interaktionsdesign vid Linköpings universitet och gett dem i uppdrag att ta fram olika koncept som museet sedan kan vidareutveckla. Flygvapenmuseum deltar även i ett forskningsprojekt, som drivs av Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling vid Linköpings universitet, som undersöker språkliga aspekter i guideade turer på flygvapenmuseer i tre länder.

Samverkan med Saab AB

Flygvapenmuseum samverkar med Saab AB i enlighet med det långsiktiga samarbetsavtal som ursprungligen träffades våren 2008 och som därefter har förlängts. Nuvarande avtal gäller t.o.m. den 31 december 2023. Saab AB opererar museets B17 (Saab 17A) som hålls i luftvärdigt skick och används i uppvisningsverksamhet. Samarbetet omfattar även support och utbildning av museets personal när det gäller JAS 39 Gripen-simulaton.

Internationellt utbyte och samverkan

Det internationella utbytet och samverkan har minskat jämfört med tidigare år främst på grund av pandemin. En internationell konferens om fanor som skulle ha genomförts på Armémuseum ställas in på grund av reserestriktioner.

SFHM har i mindre utsträckning fortsatt sitt internationella samarbete inom ramen för International Committee for Museums and Collections of Arms and Military History som är en kommitté under International Council of Museums (ICOM). Organisationen verkar för internationellt samarbete och professionell utveckling på museer.

Personal från SFHM höll föredrag om restaureringsprojektet B 18 på ett digitalt seminarium som arrangerades av Finlands Flygmuseum Suomen ilmailumuseo med deltagare från Europa och USA.

2 Ekonomisk uppföljning

2.1 Årets utfall per verksamhetsområde

Inledningen på året var mycket stark med ett fortsatt ökat antal besökare och öppnandet av SFHM:s första tillfälliga utställning med entréavgift vid Armémuseum i februari. Även försäljningen av varor i butikerna uppvisade historiskt höga nivåer. Efter pandemins inträde i samhället bromsades dock all verksamhet och i stället ställde SFHM om ekonomin för att hantera den nya situationen. Inriktningen var att ekonomin skulle hanteras och rymmas inom befintligt anslag, vilket främst ledde till ett omfattande arbete att så långt möjligt minska icke verksamhetskritiska kostnader och anpassa ekonomin utifrån de nya förutsättningarna. Året har till stor del präglats av att parera och justera ekonomin utifrån ständigt förändrade förutsättningar på grund av pandemin och stort arbete har lagts på att ställa om verksamheten flertalet gånger.

Verksamheten är indelad i tre verksamhetsområden: Samlingsförvaltning, Publik verksamhet samt Ledning och verksamhetsstöd. För att möjliggöra uppföljning inom respektive verksamhet bokförs intäkter och kostnader så långt möjligt direkt på respektive verksamhetsområde i kärnverksamheten.² Det totala utfallet per verksamhetsområde efter fördelning av indirekta kostnader redovisas i tabell 3.

Inom området Publik verksamhet minskade de externa intäkterna med drygt 7 miljoner kronor från föregående år (från 15,7 mkr 2019 till ca 8,6 mkr). Minskningen kommer främst från förlorade intäkter för program och visningar samt konferensverksamhet. Med anledning av detta drogs kostnaderna för området ned med drygt 12 miljoner kronor. Detta möjliggjordes genom att avsluta alla timanställda, inte nyanställa någon sommarpersonal och att personalen uppmanades att ta ut sparade semesterdagar för att minska semestereskuden.

Många medarbetare fick under året arbeta med andra uppgifter än sina normala. Vid Flygvapenmuseum fick merparten av medarbetarna övergå till att arbeta med den stora ombyggnationen av museets basutställning och Flyglabb samt med planering för en ny lekmiljö för de yngre besökarna. Vid båda museerna har omprioriteringarna medfört att ett flertal medarbetare arbetat med att producera digitala program och visningar som har publicerats på museernas webbplatser och i sociala medier.

För verksamhetsområde Samlingsförvaltning har i stället resurser tillförts genom dels projektanställningar, dels förstärkningen av medarbetare från den publika verksamheten. Såväl arbetet med att förbereda magasinsflytt av Armémuseums samlingar som registreringsprojektet vid Flygvapenmuseum har därmed kunnat intensifieras.

Kostnaden för den administrativa handläggningen av bidragen inom verksamhetsområde Statsbidrag SMHA minskade under året vilket främst beror på att de nya rutinerna för hanteringen av ansökningarna som infördes 2019 har effektiviserats ytterligare. En fullständig ekonomisk redovisning avseende de medel som omfattas av det finansiella villkoret till försvarshistoriska museiverksamheter återfinns i avsnitt 2.2 Transfereringar och SMHA-relaterade kostnader.

Minskningen i externa intäkter innebär att myndighetens anslagsfinansiering för 2020 har ökat till 91 procent (103,3 miljoner kronor av totalt 113,7 miljoner kronor exklusive transfereringar av statsbidrag). Motsvarande uppgift föregående år var 86 procent. De kostnader som kan ses som "fasta/medelfasta" (såsom hyror, drift och personal) utgör cirka 95 procent av de totala kostnaderna.

För myndigheten som helhet slutade verksamhetsåret 2020 med ett positivt utfall och ett överskott i resultaträkningen på totalt 1 180 tkr. Utfallet innebär att SFHM avslutar året med ett anslagssparande på 2,1 miljoner kronor.

² Med direkta kostnader för verksamhetsområdena och prestationerna avses drifts- och lönekostnader och direkta avskrivningskostnader. De indirekta kostnaderna består av kostnader för verksamhetsområdet Ledning och verksamhetsstöd (exklusive prestationen Statsbidrag SMHA) och avser kostnader för gemensamma drifts-, personal- och lokalkostnader samt avskrivningskostnader. Som fördelningsbas för såväl de indirekta kostnaderna som anslagsintäkterna används direkta lönekostnader per prestation. De indirekta kostnaderna fördelas ut på prestationerna inom verksamhetsområdena Samlingsförvaltning, Publik verksamhet samt Statsbidrag SMHA.

Tabell 3 Sammanställning ekonomisk översikt per verksamhetsområde (tkr)

	2020	2019	2018	2017	2016
Samlingsförvaltning					
Intäkter	36 529	29 824	32 947	33 218	33 609
- varav anslag	35 129	28 793	30 507	30 232	30 244
- varav övriga intäkter	1 400	1 032	2 439	2 986	3 365
Kostnader	-37 204	-30 474	-32 044	-30 052	-31 198
Utfall Samlingsförvaltning	-675	-650	902	3 166	2 411
Publik verksamhet	75 979	88 683	84 754	85 418	88 063
- varav anslag	67 392	73 016	70 978	70 338	70 366
- varav övriga intäkter	8 587	15 667	13 775	15 080	17 696
Kostnader	-74 569	-86 842	-85 881	-87 114	-88 638
Utfall Publik verksamhet	1 410	1 842	-1 127	-1 696	-575
Admin. kostnad statsbidrag SMHA*	1 225	1 224	1 289	1 290	1 266
- varav anslag	809	1 212	1 233	1 221	1 222
- varav övriga intäkter	416	12	57	68	44
Kostnader	-780	-1 184	-1 509	-1 538	-1 484
Utfall Admin. Kostn. statsbidrag SMHA	445	40	-220	-248	-218
Över-/underskott (kapitalförändring)	1 180	1 232	-445	1 222	1 618

*Statsbidrag SMHA är en prestation som ingår i verksamhetsområde Ledning och verksamhetsstöd.

2.2 Transfereringar och SMHA-relaterade kostnader

För de ändamål som ingår i förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter finns i SFHM:s regleringsbrev 2020 angivet att minst 22,5 miljoner kronor ska användas för bidragsgivning samt till kostnader som är förenade med upprätthållande av dessa verksamheter vid myndigheten. Årets transfereringar, dvs. utbetalda statsbidrag från SFHM, uppgick till 19,8 miljoner kronor brutto. Återbetalda medel uppgick till 101 tusen kronor (varav 5 tkr avser 2019 men som återbetalades 2020). Totalt ökade utbetalningarna av statsbidrag med ca 0,7 miljoner kronor jämfört med föregående år (1 miljon kronor högre jämfört med 2018).

Att upprätthålla de försvarshistoriska verksamheterna innebär vissa förvaltningskostnader vid SFHM såsom drift- och personalkostnader för utbildningsinsatser och kunskapsstöd. Utöver det tillkommer omkostnader för marknadskommunikation och webbplats avseende varumärket SMHA samt tillhandahållande av samlingsdatabasen Primus. Pandemin medförde att en stor del av det planerade kompetensstödet avseende SMHA-nätverket inte kunde genomföras. Bland annat ställdes den årliga konferensen in liksom flertalet resor. Medel motsvarande totalt 0,4 miljoner kronor omprioriterades under året för att i stället utöka den totala nivån på statsbidragen för 2020 (se avsnitt 5 Statsbidrag SMHA).

Övriga verksamhetskostnader för upprätthållande avser driftskostnaderna för kompetensstöd m.m. (exklusive handläggning av statsbidrag) som uppgick till totalt 2,4 miljoner kronor för 2020, riktar sig till alla ändamål som omfattas av förordningen, dvs. även till de marina museiverksamheter som får bidrag från SMTM. Till följd av inställda stödsatser m.m. minskades ersättningen från SMTM med 0,2 miljoner kronor jämfört med 2019. I resultatredovisningen redovisas stödet under avsnitten 3.1 Bevara och tillgängliggöra, 4.1 Vårdskap och besöksservice samt 4.2 Upplevelsebaserat lärande.

Tabell 4 Medel som använts till försvarshistoriska verksamheter (tkr)

	2020	2019	2018
Utbetalda statsbidrag (netto)	19 725	19 083	18 778
Kostnader för prestationen Statsbidrag SMHA (inkl. OH)	850	1 184	1 509
Övriga verksamhetskostnader för upprätthållande av SMHA-verksamheter	2 346	3 171	4 003
Totala kostnader	22 921	23 438	24 290
Ersättning från Statens maritima och transporthistoriska museer	-400	-600	-600
Total anslagsbelastning SFHM	22 521	22 838	23 690

2.3 Avgiftsbelagd verksamhet

SFHM bedriver i enlighet myndighetens instruktion verksamhet med full kostnadstäckning vilken är indelad i två resultatområden. Under året har den totala omsättningen för dessa verksamheter sjunkit kraftigt, från 5,3 miljoner kronor 2019 till knappt 3,3 miljoner kronor 2020. Anledningen till minskningen är butikernas uteblivna intäkter, främst på grund av längre perioder av helt stängda museer vilket medfört kraftiga intäktsbortfall. Totalt utgör resultatområdena 2,9 procent av SFHM:s totala intäkter. Motsvarande andel var 4,5 procent under föregående år. Redovisningen av dessa intäkter sker i enlighet med regleringsbrevet 2020.

SFHM:s museibutiker har under flertalet år medvetet arbetat för att uppnå en ekonomi i balans och under 2019 ökade försäljningen med 14 procent. År 2020 inleddes positivt med högt besöksantal vid museerna och därtill ökad försäljning i båda butikerna. På grund av stängningen av museerna påverkades även butikerna och den positiva ekonomiska utvecklingen vände snabbt till ett större negativt resultat. SFHM som helhet uppvisade samtidigt en gynnsam ekonomi för den anslagsfinansierade verksamheten dels på grund av möjligheten att tidigare lägga vissa projekt, dels på grund av arbetet med att minska årets kostnader. Myndigheten hemställde därför till regeringen om att få täcka butikernas ackumulerade underskott med anslagsmedel. Hemställan bifölls och resultatområdet för museibutikerna kan därför uppvisa en ekonomi i balans vid årets slut.³

Resultatområdet Uppdragsverksamhet omfattas huvudsakligen av den fanproduktion som sker på beställning från Försvarsmakten. Tillverkningen av fanor är en tidskrävande process som innehåller många olika steg i produktionen från beställning till färdig leverans. Detta medför att kostnader och intäkter balanserar över tid för att, så långt möjligt, undvika större svängningar i ekonomin. För 2020 uppvisar dock området som helhet ett ackumulerat ekonomiskt underskott med -285 tkr.

Museerna har arbetat målinriktat för att öka antalet besökare till visningar och program vilket har gett resultat. Efter flera år av ökade intäkter bidrog pandemin till att de minskade kraftigt under 2020 då besökarna till stora delar uteblev (- 1,6 miljon kronor i jämförelse med 2019). Visningsverksamheten minskade med drygt 82 procent och konferensverksamheten med 95 procent. Även uthyrning av lokaler samt programverksamheten minskade kraftigt.

Under våren öppnade SFHM:s första tillfälliga utställning med entréavgift. Publikintresset för utställningen var stort och besöksantalet över förväntan. Även denna verksamhet har dock betydligt lägre intäkter än vad som ursprungligen budgeterades på grund av stängda museer.

I not 2 i resultaträkningen finns en detaljerad redovisning av övriga avgiftsintäkter som myndigheten disponerar.

³ Beslut om ändring av regleringsbrev 2020-11-19.

Tabell 5 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras enligt regleringsbrev (tkr)

	+/- t.o.m. 2018	+/- 2019	BUDGET Intäkter 2020	BUDGET Kostnader 2020	BUDGET +/- 2020	BUDGET Ack +/- utg 2020	Intäk- ter 2020	Kost- nader 2020	+/- 2020	Tot. ack underskott, finansieras med anslag**	Ack. +/- utgå. 2020
--	-----------------------	-------------	----------------------------	-----------------------------	--------------------	-------------------------------	-----------------------	------------------------	-------------	---	------------------------------

Verksamhet med full kostnadstäckning

Försäljning av varor	-873	58	3 300	-3 140	160	-655	1 354	-1 974	-620	-1 435	0
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	0	84	2 500	-2 470	30	114	1 907	-2 276	-370	0	-285
Summa	-873	142	5 800	-5 610	190	-541	3 261	-4 250	-990	-1 435	-285

Övrig avgiftsbelagd verksamhet

Entréer och visningar*			1 400			1 400	460				
Övrigt*			6 100			6 100	2 841				
Summa			7 500			7 500	3 301				

Totala avgiftsintäkter som disponeras**6 562**

* budget enl. regleringsbrev

** ackumulerat underskott regleras mot anslag enligt beviljad hemställan och regleringsbrev 2020-11-19

2.4 Lokalförsörjning

Att skapa en ändamålsenlig lokalförsörjning som tillgodoser behoven för den verksamhet som myndigheten bedriver pågår kontinuerligt. Flera aspekter behöver tas hänsyn till såsom att skapa attraktiva och tillgängliga publika ytor för såväl besökare som den egna personalen samtidigt som ett effektivt och hållbart resursnyttjande säkerställs. Samtidigt är det viktigt att ombesörja magasin som tillhandahåller en miljö anpassad för ett långsiktigt bevarande av samlingarna. SFHM har påbörjat arbetet med att ta se över myndighetens lokalförsörjningsbehov på längre sikt och under 2020 fattat ett inriktningsbeslut för de närmaste åren avseende förvaring av delar av myndighetens samlingar.

I Stockholm hyr SFHM lokaler av Statens fastighetsverk med historisk koppling till den verksamhet som Armémuseum bedriver. I byggnaderna bedrivs även, förutom museiverksamhet, kompletterande verksamhet såsom arkiv, bibliotek, kontorslokaler samt utrymmen avsedda för konservering av föremål. En extern restauratör bedriver en restaurang i anslutning till museet. Under året har arbetet inletts för att säkerställa ett effektivt nyttjande av ytorna vilket på sikt bland annat kommer att minska kontorsytorna och fler ytor kommer att samordnas för att nå högre kostnadseffektivitet. Arbetet är långsiktigt och kommer att pågå under flera år.

Flygvapenmuseum är geografiskt placerat i Malmslätt, Linköping där Specialfastigheter AB är hyresvärd. Även här inrymmer lokalerna såväl publika ytor med utställningar, utrymmen för pedagogisk verksamhet, bibliotek, arkiv samt kontor. Intill huvudbyggnaden ligger magasinslokaler och en verkstad för föremålsvård. I byggnaden finns även en restaurang som drivs av en extern restauratör. Under 2020 har delar av museet varit stängt på grund av att takstolarna i hall 1 och 2 har förstärkts då det identifierats att konstruktionen har brister gällande konstruktion och bärrighet. I en publik byggnad där ett stort antal personer kan vistas samtidigt utgör detta en icke försumbar risk och fastighetsägaren Specialfastigheter AB beslutade att takstolarna skulle förstärkas och taken samtidigt läggas om. Samtidigt installeras sprinkler i byggnaden och viss tilläggsisolering görs. Under perioden då arbetet utförts har SFHM erhållit hyresreduktion för den berörda ytan som inte varit möjligt att använda för det ändamål den är avsedd för.

I Frihamnen, Stockholm hyr SFHM magasinslokaler där delar av Armémuseums samlingar förvaras. Lokalerna är inte helt ändamålsenliga och därför har SFHM under ett antal år arbetat med att hitta en mer anpassad och ekonomiskt långsiktig lösning. Som ett första steg tecknade därför myndigheten kontrakt med Klövern Lisbeth AB för en ny magasinsbyggnad i Tornby, Linköping dit delar av samlingarna ska flyttas. Arbetet pågår fortsatt för att hitta ytterligare en lokal som på ett bra sätt tillgodoser SFHM:s behov av förvaring av bland annat fordon och mer skrymmande föremål

I närhet till Flygvapenmuseum förvaras delar av museets samlingar i magasinerna Valvakan och Ljung. Utöver dessa magasin har myndigheten har också samarbeten runt förvaring av samlingar med andra aktörer i Strängnäs, Halmstad och Kristianstad.

Tabell 6 Lokalkostnader 2020 (tkr)

Hyresvärd	Hyra	El & värme	Rep. & underhåll	Övrigt	Totalt	%
Statens fastighetsverk	18 061	814*	1 038	25	19 938	47,7 %
Stockholm hamn AB	3 352	-	-	-	3 352	8,0 %
Specialfastigheter AB	13 684	1 509	1 027	-	16 219	38,8 %
Ljungs Tegelbruk AB	377	8	-	-	385	0,9 %
Valvakan AB	1 604	184	-	-	1 788	4,3 %
Klövern Lisbeth AB	-	-	-	121	121	0,3 %
Summa lokalkostnader 2020	37 078	2 515	2 065	146	41 803	100,0%

* Elkostnader från SFV om 179 tkr härrör till 2019 och avser utebliven periodisering av kvartal 4 tidigare år.

Andel av tilldelat ramanslag 125 434 tkr

33,3 %

Andel av tilldelat ramanslag exkl. Transfereringar (105 709 tkr)

39,5 %

2.5 Ersättningar enligt MU-avtalet

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens försvarshistoriska museer ska myndigheten mot bakgrund av gällande avtal mellan staten och berörda konstnärsorganisationer om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk (MU-avtalet) särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet.

SFHM har under 2020 inte betalat ut några ersättningar till konstnärer enligt MU-avtalet.

3 Samlingsförvaltning

3.1 Bevara och tillgängliggöra

Resultatbedömning

Färdplanens inriktningsmål som kopplar till SFHM:s uppdrag enligt myndighetens instruktion avseende bevara och tillgängliggöra samlingarna är:

Vi ska dimensionera samlingen så vi ska kunna ta ansvar och tillgängliggöra mer så att det försvarshistoriska kulturarvet når hela landet.

SFHM bedömer att verksamheten inom området samlingsförvaltning fungerar väl och håller god nivå. Myndigheten har under året inlett två större fleråriga projekt för att på sikt dels förbättra standarden och öka kostnadseffektiviteten för förvaringen av myndighetens föremål, dels förbättra spårbarheten genom uppmärkning och registrering av återstående objekt i myndighetens samlingar som ännu inte registrerats. Ett viktigt led i detta arbete är att flytta stora delar av myndighetens samlingar från magasinet i Frihamnen, Stockholm till mer ändamålsenliga lokaler och att öka såväl andel registrerade som andel digitalt tillgängliggjorda föremål i de samlingar som anförtratts myndigheten.

SFHM har under året fortsatt med översynen av processer inom samlingsförvaltningen i syfte att kontinuerligt höja och säkra kvaliteten i arbetet. En viktig utgångspunkt i detta arbete är att anpassa processerna till *Spectrum*, som är en internationell standard för olika processer inom samlingsförvaltning. Under 2020 färdigställdes en ny reviderad policy och riktlinjer för utlån och myndigheten har sedan tidigare även gjort en översyn av policy och riktlinjer för insamling och gallring, vilken började tillämpas under 2020.

Förutom det mer långsiktiga arbetet görs även fortlöpande insatser inom bevara och tillgängliggöra. SFHM:s samlingar har berikats med ett antal nya föremål samtidigt som ett större antal föremål har gallrats. All insamling och gallring sker i enlighet med kriterierna i myndighetens insamlings- och gallringspolicy.

Med anledning av pandemin fick de planerade inventeringarna av utlånade föremål ställas in. Inventeringarna är en del i det fortsatta arbetet med projektet *Farliga föremål* och syftar till att identifiera och omhänderta potentiellt farliga föremål som lånats ut till andra museer och institutioner. Inventeringarna planeras att genomföras så snart läget så tillåter.

Verksamheten inom samlingsförvaltning har uppfyllt samtliga mål för 2020. Andelen registrerade och tillgängliggjorda objekt i permanenta samlingar⁴ uppgår till 74 procent (mål 2020: >68 %) respektive 53 procent (mål 2020: >50 %) och antalet tillgängliggjorda arkivfotografier har ökat med 17 procent (mål 2020: >11 %) jämfört med föregående år. Även stödet till digitalisering av samlingarna i SMHA-museerna bedöms ha bidragit till att öka tillgängligheten till de olika försvarshistoriska samlingarna runt om i landet. På grund av Corona-pandemin har egenkontroll genom stickprov i föremålssamlingarna inte genomförts under 2020.

SFHM bedömer sammanfattningsvis att såväl måluppfyllelse som kvalitet i verksamheten har varit god under 2020. Myndigheten har samtidigt insikt om att det arbete som återstår vad gäller förvaring, inventering, registrering och gallring av objekt kräver fortsatt långsiktig planering och tillgång till såväl ekonomiska resurser som kompetens för att kunna vidta de åtgärder som bedömts nödvändiga för att möta behoven.

⁴ SFHM delar in sina samlingar i permanenta samlingar och stödsamlingar i enlighet med den internationella standarden för samlingsförvaltning – *Spectrum*. Permanenta samlingar utgörs av formellt accederade objekt som förvärvats av en organisation utifrån skrivna riktlinjer för förvärv. Stödsamlingar utgörs av objekt som inte har accederats och inte är en del av den permanenta samlingen. Stödsamlingar kan innehålla objekt som införskaffats/förvärvats för att stödja en utställning, användas på annat sätt i undervisningssyfte eller fotografier som tagits i dokumentationssyfte.

Tabell 7 Volymuppgifter och indikatorer avseende Bevara och tillgängliggöra

Bevara och tillgängliggöra	2020	2019	2018
Registrering och vård			
Antal dataregistrerade föremålsposter, totalt*	130 137	131 568	133 011
Antal föremål som har fått vård/översyn under året	408	279	224
Utlån och depositioner			
Antal depositioner och utlån, totalt**	3 275	3 599	–
Antal depositioner och utlån under året	31	83	84
Nyförvärv och gallring			
Antal nyförvärv av föremål under året	164	778	152
Antal gallrade föremål under året	1 393	1 663	210
Digitalt museum			
Totalt antal publicerade poster på Digitalt museum	117 193	114 312	112 964
-varav föremål	96 918	97 028	98 231
-varav fotografier	20 275	17 284	14 733
Antal besökare på Digitalt museum***	125 899	82 260	–
Antal sidvisningar på Digitalt museum***	387 010	416 576	–
Indikatorer****			
Andel registrerade objekt i permanenta samlingar (>68 %)	74 %	–	–
Andel tillgängliggjorda objekt i permanenta samlingar (>50 %)	53 %	–	–
Ökning av antalet tillgängliggjorda arkivfotografier (>11 %)	17 %	–	–
Resultat av egenkontroll genom stickprov (>90 %)	–	99 %	97,5 %

*De redovisade volymerna avser antal registrerade föremålsposter i samlingsdatabasen Primus. En post kan innehålla flera objekt. Åtskilliga dublettposter i samlingsdatabasen Primus har rensats bort under året.

**Fr.o.m. 2019 redovisas det korrekta antalet totala depositioner och utlån. Korrekta jämförelsesiffror för 2018 har inte varit möjliga att ta fram och redovisas därför inte.

***Under året har ett nytt statistikverktyg börjat användas där även antal besökare redovisas förutom antal sidvisningar. Jämförelsesiffror har gått att få fram för 2019 men inte 2018. Det nya statistikverktyget räknar antal sidvisningar på ett annat sätt än tidigare system vilket är förklaringen till den skillnad i antal sidvisningar som nu redovisas för 2019 jämfört med det antal som redovisades i årsredovisningen 2019.

****Egenkontroll genom stickprov i samlingarna har inte genomförts under 2020 på grund av Corona-pandemin.

Bevara och förvara

Den systematiska tillsynen av de samlingar som har anförtrots myndigheten har under 2020 i huvudsak genomförts enligt plan. Ett omfattande arbete har inletts för att förbättra förvaringsstandarden för myndighetens föremål enligt den handlingsplan som togs fram 2019 avseende myndighetens framtida och långsiktiga magasins- och förvaringsbehov. Som ett led i detta arbete kommer bl.a. det magasin som finns i Frihamnen, Stockholm att tömmas på c:a 80 000 föremål och lämnas, och samlingen placeras i flera andra magasin. Arbetet kommer att fortgå under ett flertal år och innefattar en rad olika moment såsom gallring, konditionsbedömning, packning, transport och upppackning. SFHM:s myndighetsarkiv som tidigare förvarats i magasinet i Frihamnen har under året fått en mer ändamålsenlig förvaring i samarbete med stiftelsen Armé-, Marin- och Flygfilm.

Arbetet med att säkra samlingarna har fortsatt bland annat i samband med magasinsflytten där ett stort antal föremål konditionsbedömts och genom att gallrade föremål skickats för destruktion. De åtgärder som inte har kunnat genomföras med anledning av Corona-pandemin berör arbetet med att inventera föremål som lånats ut till olika museer runt om i landet.

En av de stora utmaningarna under året har även varit att fortsätta inventera och se över den omfattande fordonssamling som myndigheten tog över i samband med utredningen *Försvar i förvar* (2005). Flertalet av dessa fordon finns placerade på en rad olika platser runt om i landet, och målet med det nuvarande magasinarbetet är att också begränsa antalet fordon i denna samling så myndigheten har ett adekvat antal för att kunna fullgöra sitt uppdrag. De fordon som i framtiden kommer ingå i samlingen och som inte kommer vara utställda vid myndighetens egna museer eller utlånade till andra museum kommer vara placerade i ändamålsenliga förvaringslokaler. Målet för projektet som helhet är att förbättra bevarandeförhållandena samt att minska lokalkostnaderna för myndigheten på lång sikt.

Inför förstärkningen av takstolarna i Flygvapenmuseums äldre hallar har två stora omflyttningar av luftfartyg genomförts. Bland de berörda luftfartygen finns ett antal världsunika flygplan med stort kulturhistoriskt värde. I magasinet har nya pallställ byggts ut under året vilket möjliggjort en mer ändamålsenlig förvaring av museets föremål.

Konservering och annan vård av objekt har skett inför utlån och utifrån uppkomna behov i övrigt. Vårdplaner har uppdaterats och magasinrutiner förbättrats. I samband med magasinsflytten har ett stort arbete lagts ned på preventivt konserveringsarbete, bland annat har nya system för fjärrövervakning av klimat i magasin köpts in. Därutöver har ett antal tidigare magasinerade målningar konserverats och tillgängliggjorts bland annat i utställningarna.

I samband med Flygvapenmuseums registreringsprojekt har inregistrerade föremål fått en mer ändamålsenlig förvaring. I samarbete med F 11 museum har flygplansjournaler (vårdplaner) tagits fram för de flygplan som F 11 museum lånar och visar i sin utställning. SFHM:s medarbetare har även gett rådgivning gällande förvaring av museets textilsamling.

Under verksamhetsåret har tre restaureringsprojekt pågått. Tp 52, English Electric Canberra, har efter mer än 40 år utomhus målats och försetts med nya kronmärken. J 26, P-51 Mustang, har tagits in i Flygvapenmuseums verkstad för omfattande restaurering av framför allt målning och märkning. Arbetet med TP 81, Grumman Goose, genomförs av ideella krafter på två platser. Den ena gruppen arbetar i museets verkstad och den andra gruppen arbetar i Tullinge. Båda grupperna arbetar ideellt och tillför årligen en stor mängd av både kunskap och tid till Flygvapenmuseums verksamhet.

Därutöver har en stjärnmotor av märket Alvis Leonides gjorts körbar. Motorn kommer att köras på olika event på Flygvapenmuseum och bidrar därmed till ett levande kulturarv.

Klimatkontroll görs årligen och klimatet mäts kontinuerligt i samtliga lokaler där föremål förvaras. De regelbundna skadedjurskontrollerna har utökats så att även arbets- och utställningslokaler ingår förutom magasin.

Kontrollera och bearbeta

Arbetet med nyregistrering av föremål i Flygvapenmuseums samlingar har under året i huvudsak genomförts enligt plan. En del anpassningar i arbetet har behövts genomföras på grund av Corona-pandemin vilket påverkat utfallet något. Sammanlagt har 452 föremål registrerats under året och ett större antal föremål har föreslagits för gallring och överlåtelse till annan institution.

Förutom nyregistrering av föremål har Armémuseum och Flygvapenmuseum arbetat med uppdatering och förbättring av befintliga poster och att rensa bort dubblettposter. Föremålsposter har bl.a. försetts med hänvisningar till arkivmaterial och förvärvsbeslut, vilket underlättar framtida forskning och förädling av myndighetens samlingar, och med information om föremålens kondition eller i enlighet med den metodik som utvecklades i samband med projektet *Farliga föremål*. Av inregistrerade föremål har ett drygt hundratal publicerats digitalt med högupplösta bilder av hög kvalitet.

Årets arbete med registrering och förbättring av befintliga poster i samlingsdatabasen bedöms ha resulterat i ökad säkerhet och bättre kontroll av de samlingar som anförtratts myndigheten.

Vid utgången av 2020 hade sammanlagt 130 137 föremålsposter registrerats i Primus (131 568 år 2019) vilket motsvarar en minskning med 1 procent jämfört med föregående år. Anledningen är främst att ett stort antal föremål gallrats under 2020 men även att åtskilliga dubblettposter i samlingsdatabasen har åtgärdats under året.

Med anledning av Corona-pandemin har samtliga planerade inventeringar av utlånade föremål ställts in under året och planeras att genomföras så snart läget så tillåter. Av samma skäl har SFHM:s egenkontroll genom stickprov av föremål och deras placeringar i Armémuseums och Flygvapenmuseums utställningar och magasin ställts in.

SFHM:s arbete med digitalisering av arkivsamlingarna har under 2020 skett dels i samarbete med Stiftelsen föremålsvård i Kiruna (SFMV), dels genom interna digitaliseringsinsatser. Det fortlöpande samarbetet med SFMV har under året inriktats på att skanna analoga påsiktsbilder från museisamlingarna, bland annat en större mängd äldre fotografier från flygpionjären Nils Kindbergs samling.

Bland de interna insatserna ingick bland annat digitalisering av föremålsrelaterade handlingar, fortsatt skanning av trofékatalogen samt arbete att fotografera de äldre och mer ömtåliga delarna av ritningssamlingen. Därutöver har arbetet med att ordna dokumentation av enskilda flygfarkoster och förtecknandet av enskilda personarkiv intensifierats. Även arbetet med insamling av arkivmaterial har

varit betydande, bland annat tack vare att Svensk Flyghistorisk Förening valt att erbjuda Flygvapenmuseum militärhistoriskt intressant material.

Registrerade delar av Armémuseums och Flygvapenmuseums arkiv- och föremålssamlingar görs tillgängliga för allmänheten genom Digitalt museum. De delar av myndighetens samlingar som har digitaliserats är även tillgängliga för en bredare publik genom att de är anslutna till Riksantikvarieämbetets webbservice K-samsök och den europeiska webbtjänsten Europeana som tillgängliggör europeiskt kulturarv.

SFHM:s föremålssamlingar har under 2020 berikats med ett antal nya objekt även om Corona-pandemin och magasinsflytten påverkat insamlingsarbetet negativt. Därutöver har Försvarsmakten gjort bedömningen att de inte har rättsligt stöd för att överföra föremål till SFHM vilket också påverkat myndighetens insamlingsarbete. Under året har dock vissa förvärv gjorts, bl.a. uniformer, mindre flygplansdelar och Snubbeltråd m/1950. Samtliga förvärv har skett i enlighet med myndighetens policy för insamling och gallring.

Låna ut och överlåta

SFHM:s samlingar tilldrar sig ett stort intresse från museer och andra institutioner både i Sverige och utomlands. Med hjälp av utlån till lokala museer sprids kunskap om föremålen vilket bidrar till att nå nya grupper och besökare i hela landet. Utlån är dessutom viktiga för SFHM eftersom många föremål av utrymmesskäl inte kan visas i Armémuseums och Flygvapenmuseums lokaler eller ryms i befintliga magasin.

Utlåningsverksamheten har under 2020 varit kraftigt begränsad på grund av magasinsflytten. Under året lånades bland annat delar från en Gloster Gladiator ut till Malta Aviation Museum som underlag för att bygga en Gloster Gladiator, ett jaktflygplan som spelade en stor roll i luftförsvaret av Malta under andra världskriget. Därutöver har reservdelar till flygande luftfartyg lånats ut till bland andra Swedish Air Force Historic Flight, Saab AB och F 11 museum.

Sammanlagt har Armémuseum och Flygvapenmuseum 3 275 utlånade föremål.

Med stöd av förordning (2017:564) om statliga museers förfoganden över museiföremål har SFHM överlåtit ett stort antal objekt vilka bedömts ha ett begränsat kulturhistoriskt och vetenskapligt värde. Bland de överlåtna objekten kan bl.a. nämnas ett riksvapen som överlåtit till Arboga museum och ett antal äldre delar till flygplan som överlåtit till bl.a. föreningen Warbirds of Sweden som arbetar med ett projekt att göra ett exemplar av jaktflygplanet J 22 luftvärdigt vilket bidrar till ett levande, rörligt kulturarv som kommer att tillföra ett stort upplevelsevärde för allmänheten.

SFHM har under 2020 tagit fram en ny och myndighetsgemensam policy och riktlinjer för utlån med utgångspunkt från museilagen (2017:563) och SFHM:s indelning av myndighetens samlingar i permanenta samlingar och stödsamlingar. Även villkor och avgifter för utlån och rutiner för arbetet har setts över.

Stödja andra och verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet

Myndigheten ska särskilt hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet samt stödja samlingar av militär art i Sverige.

2 § 2-3 p förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer

Statens försvarshistoriska museer ska, med utgångspunkt i 11 § museilagen (2017:563), redovisa myndighetens insatser och resultat av arbetet för att kulturen ska komma fler till del i hela landet.

Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens försvarshistoriska museer

SFHM bedömer att de insatser som gjorts under 2020 bidragit till att det försvarshistoriska kulturarvet kommit fler till del i hela landet. Myndigheten har fortsatt att ge kunskapsstöd i frågor som rör samlingsförvaltning till försvarshistoriska museiverksamheter runt om i landet. En viktig del av stödet är att SFHM tillhandahåller och administrerar samlingsdatabasen Primus till SMHA-museerna för att stödja dem i arbetet med uppordning och digitalisering av sina samlingar. Under året har registrering av föremål och fotografier och publicering på Digitalt museum fortsatt hos SMHA-museerna. Totalt har antalet poster i samlingsdatabasen för SMHA-museerna ökat med drygt 9 procent till 112 791 poster (103 119 år 2019) varav 80 740 (72 272 år 2019) nu är tillgängliga på Digitalt museum. Det sammanlagda antalet besökare för SMHA-museerna på Digitalt museum har ökat till

89 256 (47 008 år 2019) samtidigt som det sammanlagda antalet sidvisningar minskat något till 222 324 (225 568 år 2019).

Utöver det kunskapsstöd som ges till SMHA-museerna arbetar SFHM även med att öka och bredda användningen av Armémuseums och Flygvapenmuseums samlingar med syftet att samlingarna ska komma fler till del i hela landet. Åtgärderna består bland annat av utlån och depositioner till andra institutioner och digitalisering av samlingarna. Armémuseum och Flygvapenmuseum ger fortlöpande stöd till museer som efterfrågar museets experthjälp.

Därutöver samverkar SFHM med andra i syfte att kulturen ska komma fler till del i hela landet. Den redovisning som lämnas under avsnitten 1.7 Samverkan med andra myndigheter och aktörer, om digitalisering och utlån under Kontrollera och bearbeta respektive Låna ut och överlåta i detta avsnitt samt om digitala produktioner och tillgängliggörande under 4.2 Upplevelsebaserat lärande och 4.3 Kunskapsservice och FoU är relevant även för denna återrapportering.

"Museerna och museihuvudmännen ska samverka i syfte att ge alla tillgång till museernas samlade resurser, bland annat genom att ställa föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande."
11 § museilagen (2017:563)

Figur 2 Ett urval av platser runt om i landet där delar av SFHM:s samlingar tillgängliggörs för allmänheten genom bland annat utlån till museer och andra institutioner.

4 Publik verksamhet

4.1 Vårdskap och besöksservice

Resultatbedömning

Det inriktningsmål som är kopplat till SFHM:s uppdrag enligt myndighetens instruktion avseende Vårdskap och besöksservice är:

Vi ska sätta användarna i centrum, vara tillgängliga och angelägna för fler.

Verksamheten inom vårdskap och besöksservice har påverkats kraftigt av att Armémuseum och Flygvapenmuseum periodvis varit stängda för besökare under 2020 med anledning av Corona-pandemin. På grund av att det internationella resandet nästan helt avstannade under året har antalet utländska besökare kraftigt minskat på de båda museerna. Även antalet inhemska besökare har påverkats negativt av restriktioner med anledning av pandemin. Det minskade antalet besökare har även påverkat förutsättningarna att bedriva såväl butiks- som konferensverksamhet.

SFHM använder i allt större utsträckning de möjligheter som olika digitala kanaler ger för att sprida kunskap om det försvarshistoriska kulturarvet och antalet följare på olika sociala medier har stadigt ökat under åren. Det digitala utbudet fick under 2020 en allt större betydelse eftersom de gör det möjligt att tillgängliggöra kunskapen för fler användare oavsett var de befinner sig. Satsningen på den myndighetsgemensamma portalen *Öppet digitalt – försvarshistoria på distans* gav ett lyckat resultat och antalet följare på myndighetens olika Facebook-sidor ökade med nästan 16 procent jämfört med föregående år. Minskningen av det totala antalet besök på SFHM:s webbplatser bedöms bero på att besökarna till stor del brukar använda webbplatserna för att hämta information inför fysiska besök.

Armémuseum och Flygvapenmuseum arbetar kontinuerligt med att utveckla verksamheten och anpassa den efter sina olika besöksgrupper. Ett sätt att bedöma besökarnas upplevelse av det personliga mötet på museerna är att använda resultatet från MYKA-enkäterna avseende bemötande och service. Årets resultat visar att 96 procent av de besökare som svarat på enkäterna (95 % år 2019) gav högsta eller näst högsta betyg avseende bemötande och service.

Verksamheten inom vårdskap och besöksservice har endast delvis uppfyllt målen för 2020. Med anledning av Corona-pandemin uppnåddes inte målet att öka antalet verksamhetsbesökare som i stället kraftigt minskade med 69 procent (mål 2020: >+12 %). Däremot visar myndighetens besöksundersökningar att de besökare som svarat på enkäterna var mer nöjda med sina besök jämfört med tidigare år. Andelen nöjda eller mycket nöjda besökare uppgick till 98 procent (mål 2020: >80 %). Även de insatser som under året vidtagits i tillgänglighetsarbetet har gett resultat. SFHM:s resultat i Myndigheten för delaktighets verktyg *Fokus delaktighet* ökade till 72 procent (mål 2020: >70 %).

SFHM bedömer sammanfattningsvis att verksamheten håller god kvalitet och att måluppfyllelsen varit god förutom i den del den avser besöksutvecklingen.

Tabell 8 Volymuppgifter och indikatorer avseende Vårdskap och besöksservice

Vårdskap och besöksservice	2020	2019	2018
Antal besökare*			
Antal anläggningsbesökare	213 359	393 380	378 570
Antal verksamhetsbesökare	87 775	282 997	274 478
Antal besökare under 19 år	29 070	84 426	79 966
Webb och sociala medier**			
Antal besökare på webbplatser	228 062	258 475	277 045
Antal följare på Facebook	50 620	43 719	39 079
Indikatorer			
Förändring av antalet verksamhetsbesökare (>+12 %)	-69 %		
Andelen nöjda eller mycket nöjda besökare (>80 %)**	98 %	95 %	-
Resultat tillgänglighetsarbete, Fokus delaktighet (>70 %)	72 %	70 %	-

*Indelning av besökare i verksamhetsbesökare och anläggningsbesökare följer rekommendationerna från Myndigheten för kulturanalys (MYKA).

**Avser det sammanlagda antalet besökare på armemuseum.se, flygvapenmuseum.se, smha.se och sfhm.se samt det sammanlagda antalet följare på myndighetens olika Facebook-sidor. Antalet besökare på Digitalt museum (digitaltmuseum.se), där museerna tillgängliggör föremål och fotografier ur samlingarna, redovisas under 3.1 Bevara och tillgängliggöra.

***Den redovisade uppgiften avser andelen besökare som svarat nöjd eller mycket nöjd på frågan om nöjdheten överlag med museibesöket i MYKA-enkäterna.

Besöksservice och besöksutveckling

SFHM följer de rekommendationer som ges av MYKA vad gäller indelning av besökare i anläggningsbesökare och verksamhetsbesökare. Antalet anläggningsbesökare avser således det totala antalet besökare, det vill säga de besökare som besöker någon del av museernas anläggningar såväl inomhus som utomhus. Antalet verksamhetsbesökare avser besökare till den verksamhet och de områden som tidigare huvudsakligen var avgiftsbelagda för vuxna besökare.⁵

Det totala antalet besökare hos Armémuseum och Flygvapenmuseum minskade under året med 46 procent och antalet verksamhetsbesökare med 69 procent. Den kraftiga nedgången i antalet besökare är en följd av Corona-pandemin, som innebar att museerna höll stängt för besökare under sammanlagt drygt fem månader (perioderna mars-juni och oktober-december) under 2020. Men även under de månader som museerna höll öppet påverkades antalet besökare av bland annat reserestriktioner vilka ledde till en kraftig minskning av antalet utländska besökare under sommarmånaderna.

Minskningen av antalet besökare beror även på att antalet öppettid dagar på Flygvapenmuseum minskades till fem dagar per vecka samt att museet införde restriktioner för maximalt antal tillåtna samtida besökare och krav på förbokning inför besök. Därutöver tidigare SFHM projektet med att förstärka takstolarna i Flygvapenmuseums museibyggnad vilket innebar att stora delar av basutställningarna och science centret Flyglabbet har varit stängda för besökare sedan slutet av juni. Med anledning av detta har Flygvapenmuseum bedrivit viss verksamhet utomhus och byggt ut uteplatserna med fler bord så att besökarna kunnat inta medhavd eller köpt fika och lunch och därmed gjort det möjligt att i större omfattning "fika-med-fakta".

Resultaten av de enkäter som SFHM genomför i samarbete med Myndigheten för Kulturanalys visar att de besökare som svarat på enkäterna gav höga betyg på frågan om bemötande och service (se nedan under Resultat av brukarundersökningar för mer detaljerad information om enkäterna). 79 procent av besökarna (75 procent år 2019) gav högsta betyg och 17 procent av besökarna (20 procent år 2019) gav näst högsta betyg.

För Armémuseum minskade det totala antalet besökare med 38 806 personer till 149 244 besökare (188 050 år 2019) vilket motsvarar en minskning med drygt 20 procent jämfört med föregående år. Antalet verksamhetsbesökare minskade med 67 procent till 41 897 (127 482 år 2019).

⁵ Armémuseum och Flygvapenmuseum registrerar varje besökare manuellt. Antalet anläggningsbesökare baserar sig dels på den manuella registreringen, dels på besöksräknare som finns vid entréerna till respektive museums restaurang.

För Flygvapenmuseum minskade det totala antalet besökare med 141 215 personer till 64 115 besökare (205 330 år 2019) vilket motsvarar en minskning med 69 procent jämfört med föregående år. Antalet verksamhetsbesökare minskade med 70 procent till 45 878 (155 515 år 2019).

Resultat av brukarundersökningar

Från och med 2019 använder sig SFHM enbart av de enkäter som Myndigheten för Kulturanalys (MYKA) tillhandahåller i stället för att genomföra egna övergripande brukarundersökningar. För att få fram ett mer ändamålsenligt och bättre underlag har MYKA-enkäterna anpassats efter SFHM:s behov och önskemål genom att frågor om bland annat nöjdhet och tillgänglighet har lagts till. För att kunna dra mer generella slutsatser av publikundersökningarna följer SFHM de anvisningar som MYKA har tagit fram för genomförande av undersökningarna, bland annat genom att säkerställa att minst 500 intervjuer med svenska besökare per museum har genomförts under 2020. Andelen som svarar på MYKA-enkäterna varierar något beroende på fråga men ligger på strax under 50 procent på de frågor som inte är obligatoriska.

SFHM har i enlighet med uppdrag i regleringsbrev den 19 augusti 2020 redovisat hur myndigheten arbetar med att rapportera uppgifter om besöksutveckling till MYKA och vilka behov av information som myndigheten har för att utveckla den egna verksamheten.

Resultaten av enkäterna visar att närmare 99 procent av de besökare som besvarat enkäten på Armémuseum och närmare 97 procent av de besökare som besvarat enkäten på Flygvapenmuseum överlag är nöjda eller mycket nöjda med sitt museibesök. Motsvarande siffror för förra året var 98 procent respektive 94 procent vilket innebär att båda museerna ökat andelen nöjda eller mycket nöjda besökare.

På frågan om de tror att de kommer att rekommendera vänner och bekanta att besöka museet svarar drygt 69 procent av Armémuseums besökare och närmare 85 procent av Flygvapenmuseums besökare "Absolut". Motsvarande siffror för förra året var 71 procent respektive 82 procent. Andelen som svarar nej på frågan om de besökt museet tidigare, dvs. andelen nya besökare, uppgår till drygt 47 procent på Armémuseum och närmare 28 procent på Flygvapenmuseum. Motsvarande siffror för förra året var 49 procent respektive 38 procent.

Pandemin är med stor sannolikhet även orsaken till att andelen äldre besökare minskat på båda museerna samt till den stora minskningen av andelen utländska besökare och ökningen av andelen besökare från det egna länet.

Tabell 9 *Kön, ålder, utbildningsnivå, geografisk hemvist och museibesöksvanor för besökare på Statens försvarshistoriska museer*

	Armémuseum		Flygvapenmuseum	
	2020	2019	2020	2019
Kön				
Kvinna	37,5 %	35,0 %	41,9 %	45,0 %
Man	61,7 %	65,0 %	45,8 %	44,9 %
Ålder				
0-18 år	12,4 %	8,5 %	27,8 %	26,9 %
19-29 år	24,0 %	25,5 %	10,9 %	9,6 %
30-44 år	25,8 %	27,4 %	19,6 %	20,4 %
45-64 år	23,4 %	21,7 %	12,1 %	17,5 %
65 år eller äldre	5,9 %	12,0 %	8,6 %	9,5 %
Utbildning				
Eftergymnasial utbildning (högskola/universitet)	63,5 %	70,0 %	63,1 %	57,9 %
Gymnasieskola	31,1 %	24,6 %	28,2 %	29,5 %
Grundskola eller kortare	5,0 %	4,7 %	5,4 %	9,2 %
Geografisk hemvist				
Länet	49,0 %	28,7 %	49,7 %	31,8 %
Övriga Sverige	24,2 %	19,2 %	37,2 %	44,2 %
Övriga världen	26,8 %	52,1 %	13,1 %	24,0 %
Museibesöksvanor (exkl. "Ej svar")				
Fler än 10 besök senaste 12 månaderna	10,2 %	10,4 %	7,0 %	6,9 %
4-10 besök senaste 12 månaderna	20,6 %	32,1 %	16,9 %	17,9 %
1-3 besök senaste 12 månaderna	53,8 %	48,3 %	53,0 %	52,2 %
Besökt ett museum i år	3,0 %	2,3 %	3,4 %	4,4 %
Besökt ett museum för 1 år sedan	3,2 %	1,8 %	5,1 %	4,2 %
Besökt ett museum för 2 år sedan	1,9 %	2,0 %	4,2 %	3,1 %

Butik- och konferensverksamhet

SFHM:s två museibutiker utgör en del av helhetsupplevelsen vid ett besök på Armémuseum eller Flygvapenmuseum. Utbudet av varor i butikerna har inriktats mot olika målgrupper och består av olika typer av profilprodukter för respektive museum samt andra varor med nära koppling till verksamheten, bland annat mot vildmarksliv och överlevnad samt utifrån museernas tillfälliga utställningar.

Syftet är att erbjuda besökarna ett utbud av varor med anknytning till museernas innehåll och ämnesområde som uppmuntrar till fördjupning, fortsatt intresse och återbesök. Varorna ska vara unika och representativa, ha hög kvalitet och passa besökare i olika åldrar och med olika intressen och ekonomiska förutsättningar.

På grund av Corona-pandemin har museibutikerna hållit stängt för besökare under en stor del av året vilket påverkat resultatet. Däremot har delar av museibutikernas utbud under året gjorts tillgängligt för beställning via museernas webbplatser. Se tabell med utfall i avsnitt 2.3 Avgiftsbelagd verksamhet.

Konferensverksamheten som Armémuseum och Flygvapenmuseum använder för att nå ut med sin museiverksamhet till föreningar, företag och andra aktörer i det civila samhället, har sedan mars i stort sett varit obefintlig på grund av Corona-pandemin. En förstudie kring långsiktig inriktning för konferensverksamheten har under året färdigställts på Flygvapenmuseum och motsvarande arbete har inletts på Armémuseum.

Information och kommunikation

Det viktigaste verktyget för att informera om myndighetens verksamhet är SFHM:s fyra webbplatser. Förutom den myndighetsgemensamma webbplatsen sfhm.se har respektive museum sin egen webbplats (armémuseum.se och flygvapenmuseum.se). SFHM ansvarar även för den gemensamma webbplatsen smha.se som används för att informera om och marknadsföra varumärket Sveriges militärhistoriska arv – Upplevelsemuseer (SMHA). Förutom att ansvara för den gemensamma SMHA-webbplatsen ansvarar SFHM även för övrig marknadsföring av varumärket SMHA.

Flygvapenmuseums webbplats hade 106 801 besökare (114 059 år 2019) vilket är en minskning med 6 procent jämfört med föregående år. Armémuseums webbplats hade 104 351 besökare (110 070 år 2019) vilket är en minskning med 5 procent jämfört med föregående år. SMHA:s webbplats hade 2 118 besökare (23 359 år 2019) vilket är en minskning med drygt 90 procent jämfört med föregående år.

Minskningen i antalet besökare beror troligtvis dels på att museerna periodvis har varit stängda under 2020, dels på begränsningar för antalet besökare under de öppna perioderna. Detta tyder i sin tur på att museernas webbplatser till stor del brukar användas för att hämta information inför besök.

De digitala besökarna som möter Armémuseum och Flygvapenmuseum i sociala medier är en allt viktigare målgrupp, vilket förstärktes under 2020 då museerna periodvis varit stängda för besökare. Under året gjordes därför en satsning på *Öppet digitalt – försvarshistoria på distans* som fungerar som en portal för myndighetens samlade utbud av digitala kunskapsresurser. Den nya portalen var under 2020 den i särklass mest visade sidan på sfhm.se med undantag av startsidan. Sidan hade över 6 300 unika visningar och användarna kom från hela landet även om storstadslänen stod för den största delen av användarna.

SFHM arbetar mer och mer aktivt i flera sociala mediekanalet, framför allt på Facebook, Youtube och Instagram. Det handlar främst om att sprida kunskap inom myndighetens verksamhetsområde och svara på frågor men även om att informera om kommande aktiviteter på museerna. Under 2020 har arbetet inriktats på att sprida information om olika digitala kunskapsproduktioner som producerats av museerna. Exempel på populära inslag på sociala medier har varit Armémuseums inlägg om *Tecken för Skypemöte* som lades ut i mars när pandemin medförde att många möten var digitala samt Flygvapenmuseums *Flygfestivalen*, som knöt an till melodifestivalen, och *Adventskalendern* som avslutade året med dagliga inlägg av och med personalen. Det ökade utbudet av digitala kunskapsresurser och det aktiva arbetet i sociala medier har resulterat i ett ökat antal följare i de sociala mediekanalerna.

Antalet följare på myndighetens olika Facebook-sidor ökar stadigt och uppgick vid utgången av 2020 till totalt 50 620 (43 719 år 2019) vilket är en ökning på nästan 16 procent jämfört med föregående år.

Tillgänglighet i publik verksamhet

SFHM genomför kontinuerligt åtgärder för att förbättra tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar vilket ingår i myndighetens uppdrag att tillgängliggöra det försvarshistoriska kulturarvet för allmänheten. Under året har SFHM tagit experthjälp från bland annat Funktionsrätt Östergötland för att få råd med att förbättra Flygvapenmuseums tillgänglighet i samband med de pågående utvecklingsprojekten. Armémuseum och Flygvapenmuseum har erbjudit tillgänglighetsanpassade visningar och tillgänglighetsförbättringar är även ett prioriterat område i prövningen av ansökningar om projektbidrag från SMHA-museerna.

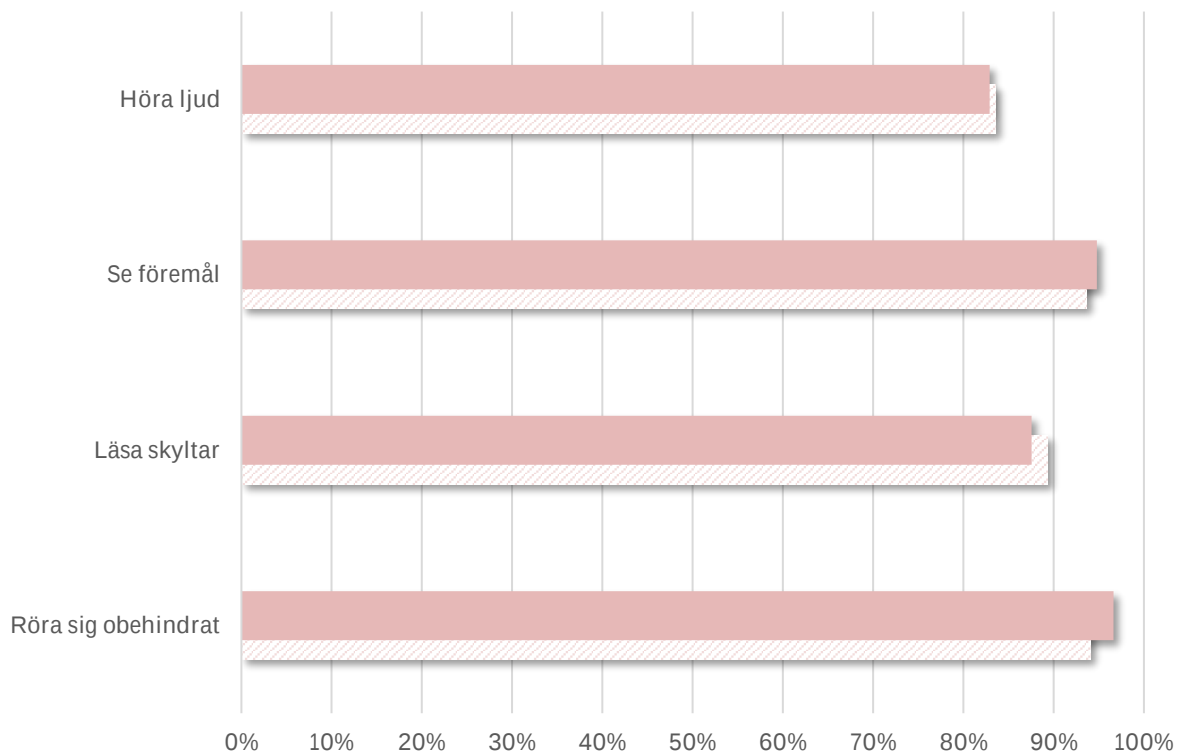
SFHM har påbörjat arbetet med att arbeta mer systematiskt med tillgänglighetsfrågor utifrån den handlingsplan som fastställdes 2019. Bland annat deltog samtliga medarbetare i en kompetensutvecklingsinsats avseende tillgänglighet och arbetet med att ta fram en ny policy för tillgänglighet påbörjades. Policyn ska vara vägledande för hur myndigheten förhåller sig till tillgänglighetsområdet ur ett brett perspektiv och med särskilt fokus på att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning. Utgångspunkten för arbetet är att SFHM:s verksamheter är till för alla och att myndigheten ska arbeta såväl kort- som långsiktigt för att skapa förutsättningar för alla, oavsett förmåga, att tillgodogöra sig SFHM:s verksamheter. Arbetet går i linje med myndighetens instruktion och inriktningsmål.

SFHM har under 2020 vidtagit nya åtgärder för att öka tillgängligheten, bl.a. genom att förse de digitala produktionerna med undertexter och genom att förbättra belysningen i delar av Armémuseums publika lokaler. SFHM har vidtagit flera åtgärder för att öka tillgängligheten till myndighetens webbplatser utifrån den externa granskning som genomfördes 2019 för att säkerställa efterlevnaden av krav i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Olika tekniska förutsättningar har uppdaterats och webbplatserna kompletterats med tillgänglighetsdeklarationer.

I den årliga rapporteringen till Myndigheten för delaktighet har verktyget *Fokus delaktighet* använts för att utvärdera det löpande tillgänglighetsarbetet. SFHM uppnådde 2020 ett övergripande värde om 72 procent (70 % år 2019).

I de MYKA-enkäter som genomförs ställer SFHM även frågor om hur besökarna upplever tillgängligheten i vissa avseenden. I figur 3 nedan framgår att en stor andel av de som besvarat enkäterna svarar bra eller mycket bra på frågan om hur pass väl de tycker att museet är anpassat för dem när det gäller att höra ljud och se föremål som ingår i utställningarna samt att läsa skyltar och röra sig obehindrat i museet.

Figur 3 Besökarnas upplevelse av tillgänglighet i samband med museibesöket enligt MYKA-enkäterna (värden för 2019 visas i underliggande staplar)

4.2 Upplevelsebaserat lärande

Resultatbedömning

De inriktningsmål som är kopplade till SFHM:s uppdrag enligt myndighetens instruktion avseende Upplevelsebaserat lärande är:

Vi ska dela kunskap generöst, skapa lärande och reflektion kring samtid och framtid genom historien.

Vi ska sätta användarna i centrum, vara tillgängliga och angelägna för fler.

SFHM bedömer att den publika verksamheten med visningar för såväl allmänhet som skolgrupper och programaktiviteter fungerar väl, även om den bedrivits under delvis förändrade förutsättningar under 2020. Det minskade antalet publika aktiviteter bedöms i vart fall delvis ha kompensats genom ett brett och stort utbud av digitala produktioner som tillgängliggjorts i olika digitala kanaler.

Armémuseums och Flygvapenmuseums utställningar är centrala för den publika verksamheten och utställningsprojekten är ofta omfattande och kräver stora arbetsinsatser. Myndigheten har under året därför inlett arbetet med att mer långsiktigt säkra styrning och kvalitet i utställningsverksamheten. Som en del i detta arbete har museerna börjat ta fram fleråriga planer för utställningsprojekt. SFHM har inlett ett större flerårigt projekt att bygga en ny basutställning i Flygvapenmuseum som beräknas öppnas 2022. Den egenproducerade tillfälliga utställningen *I rikets hemliga tjänst* öppnades i början av året men kunde på grund av Corona-pandemin inte infria förväntningarna på att locka fler och nya grupper av besökare till Armémuseum, även om de första månaderna gav bra resultat.

SFHM har under året börjat arbeta med en process för att säkra att inriktningsmålen i myndighetens färdplan får genomslag i hela den publika verksamheten. Syftet är bland annat att utställningar, programaktiviteter och visningskoncept ska baseras på olika målgruppers behov, ha koppling till samtida frågor och ske i samarbete med externa aktörer för att skapa en ökad grad av utifrånperspektiv.

Andelen nya besökare på de båda museerna uppgick till knappt 39,6 procent (40,5 % år 2019) enligt resultatet från MYKA-enkäterna, vilket ligger på ungefär samma nivå som föregående år.

Verksamheten inom upplevelsebaserat lärande har uppfyllt samtliga mål för 2020 även om antalet publika aktiviteter kraftigt minskat med anledning av pandemin. Omställningen till digital produktion har resulterat i 121 digitala produktioner (mål 2020: 4) i form av bland annat visningar och föredrag. Flera av de digitala produktionerna har tagits fram för att möta den unga publikens behov. Genom att arbeta med försvarshistoriskt innehåll i olika digitala former ökar tillgängligheten inte bara genom att användare i hela landet kan ta del av innehållet utan även genom att användarna kan välja den eller de former som passar just dem.

Armémuseums och Flygvapenmuseums pedagogiska verksamhet som riktar sig till skolor är särskilt viktig för att nå unga besökare som annars inte skulle komma till museerna. Antalet besökande skolklasser har minskat med över 80 procent vilket bedöms bero på pandemin. SFHM inledde under senare delen av året ett samarbete med Statens historiska museer (SHM) i syfte att tillgängliggöra delar av myndighetens skolmaterial på SHM:s digitala utbildningsresurs sverigeshistoria.se. Resultaten av de brukarundersökningar som genomfördes under de första månaderna på året visar att den pedagogiska verksamheten håller god kvalitet och uppfyller målet för 2020.

SFHM bedömer sammanfattningsvis att såväl målluppfyllelse som kvalitet i verksamheten har varit god under 2020. Myndigheten har samtidigt insikt om att pandemin kommer att påverka verksamheten även under nästa år och att museerna därför måste ha fortsatt beredskap för att anpassa verksamheten till de delvis förändrade förutsättningarna.

Tabell 10 Volymuppgifter och indikatorer avseende Upplevelsebaserat lärande

Upplevelsebaserat lärande	2020	2019	2018
Utställningar			
Antal basutställningar*	8	11	12
Antal tillfälliga utställningar	2	4	7
- varav öppnade under året	1	2	4
Publika aktiviteter			
Antal publika aktiviteter	266	1 561	1 521
- varav totalt antal visningar	239	1 438	1 346
- varav totalt antal program	27	123	175
- varav riktade till barn och unga	168	757	727
Digitala produktioner			
Antal digitala produktioner	121	-	-
- varav riktade till barn och unga	31	-	-
Skolklasser som besöker museerna**			
Antal skolbesök	193	880	800
Antal skolbesök, deltagare	4 411	21 590	20 006
Indikatorer			
Antal tillgängliggjorda digitala produktioner (4)	121	-	-
Andel nöjda/mycket nöjda med skolprogram (>80 %)	88 %/-***	94 %/98 %	-/-

*Det minskade antalet basutställningar 2020 beror på att tre av basutställningarna på Flygvapenmuseum har varit stängda under stora delar av året på grund av ombyggnation.

**Fr.o.m. 2020 redovisas det totala antalet besökande skolklasser vilket inkluderar såväl museipedagogledda besök som obokade besök.

***Resultaten visas för varje enskilt museum. Armémuseum har genomfört enkäterna under de två första månaderna under 2020 och resultatet är därför inte helt jämförbart med förra årets resultat. Svarsfrekvensen för enkäterna på Flygvapenmuseum har bedömts vara för låg för att det ska gå att dra några mer generella slutsatser av resultatet vilket därför inte redovisas för 2020.

Utställningar

SFHM har visat sammanlagt två tillfälliga utställningar varav en öppnades under 2020.

Armémuseum öppnade sin nya tillfälliga utställning *I rikets hemliga tjänst* den 20 februari. Utställningen speglar en bortglömd del av den svenska underrättelsetjänstens historia under andra världskriget, och berättar bl.a. om de kvinnor som var involverade i underrättelseinhämtning. Målet med utställningen är dels att öka museets besökarantal, dels att nå nya målgrupper som vanligen inte besöker museet. Armémuseum siktar på att återlansera utställningen när pandemiläget tillåter. För att anpassa utbudet efter rådande omständigheter vid återöppnandet av museet i juni placerades ett antal QR-koder ut i museets utställningar vilka leder till de fördjupande digitala kunskapsproduktioner som tagits fram under året.

Flygvapenmuseum har inte producerat några tillfälliga utställningar under året, vilket främst beror på att arbetet med en tillfällig utställning fick avbrytas på grund av Corona-pandemin i kombination med det omfattande utvecklingsarbete som inleddes. Inför den förstärkning av takstolarna i Flygvapenmuseums äldre hallar, som inleddes i början av augusti, monterades utställningarna i de berörda hallarna ned. Under hösten påbörjades projektet med att bygga ny utställning i de äldre hallarna som beräknas att öppnas under 2022. Den nya utställningen kommer visa militärflygets utveckling från flygets födelse fram till jetmotorernas intåg.

Under sommarmånaderna anpassade Flygvapenmuseum sitt utbud till rådande omständigheter bl.a. genom att ett antal föremål placerades utomhus i syfte att erbjuda ett utbud för besökare som väntade på att släppas in i museibyggnaden och ett antal motorer placerades i museets foajé. Ett stort antal QR-koder, som ledde till filmer på Youtube och faktasidor på bland annat Digitalt museum, sattes upp runt om utanför museet bland flygplan och på utemöblerna.

SFHM ger även kunskapsstöd till SMHA-museerna avseende utställningsverksamhet. Kunskapsstödet inom utställningar utgår från perspektiv som tillgänglighet, möjligheten att nå fler och nya grupper av besökare samt barn och unga.

Med anledning av Corona-pandemins effekter på SMHA-museerna, som medförde att flera verksamheter tvingades skjuta utställningsprojekt på framtiden, genomförde SFHM färre stödinsatser under året än planerat. Under 2020 utfördes stödinsatser inom området utställningar på Brigadmuseum i Karlstad i arbetet med museets omdaning av basutställningen om kalla kriget samt på Museum för rörligt kustartilleri på Aspö gällande förbättringar av textskyltar i befintlig utställning.

Förmedling i digitala kanaler

Armémuseum och Flygvapenmuseum har i allt större utsträckning börjat använda digitala kanaler som en del av den publika verksamheten, inte minst på grund av de under året delvis förändrade förutsättningarna för att bedriva publik verksamhet. På SFHM:s webbplatser och i andra digitala kanaler tillgängliggörs det försvarshistoriska kulturarvet genom artiklar, bilder och filmer.

SFHM har under 2020, i egen regi och i samarbete med andra, producerat ett stort antal digitala kunskapsresurser, bl.a. digitala visningar och föreläsningar vilka beskrivs nedan under Visningar respektive Program. Därutöver har särskilda produktioner tagits fram för att möta den unga publikens behov vilket beskrivs nedan under Verksamhet riktad mot barn och unga. Fördjupad kunskap inom myndighetens verksamhetsområde har därtill även tillgängliggjorts genom digitala produktioner på Digitalt museum (se avsnitt 4.3 Kunskapsservice och FoU). Totalt har SFHM producerat och tillgängliggjort 121 digitala produktioner under 2020.

Visningar

Visningar för både barn och vuxna ingår i det ordinarie utbudet på Armémuseum och Flygvapenmuseum. Museerna har genomfört barnvisningar och dramatiserade familjevisningar. Syftet med att använda dramatiserade inslag i visningar är att levandegöra och tillgängliggöra historien för unga. Myndighetens pedagoger och museivårdar har stor erfarenhet av bemötande av och lärande för grupper med behov av särskilt stöd.

Corona-pandemin har kraftigt påverkat visningsverksamheten under 2020 dels genom att antalet visningar i museibygnaderna minskat, dels genom att museerna i stället har lagt ned ett stort arbete på att ta fram digitala kunskapsresurser för att nå ut med sin verksamhet. Armémuseum och Flygvapenmuseum har genomfört visningar och stadsvandringar på teckenspråk, syntolkade visningar samt visningar för SFI-grupper om än i mindre omfattning jämfört med tidigare år. Eftersom inga gruppvisningar arrangerades på Flygvapenmuseum under sommarmånaderna fanns det i stället en guide på plats som kunde svara på besökarnas frågor och beroende på väder kunde även personalen hålla minivisningar vid museiföremålen i trädgården.

Av de digitala visningsproduktioner som tagits fram under 2020 kan nämnas *En titt på...* som i sju avsnitt berättar om olika föremål i den prisbelönta utställningen *Segerns pris – Narva 1700* på Armémuseum och *Minivisningar* som i 12 avsnitt bl.a. berättar om olika föremål i Flygvapenmuseums samlingar. Därutöver har Armémuseum bildsatt museets audioguide i 40 avsnitt som finns tillgängliggjorda på museets webbplats och Youtube-kanal och som fungerar som digitala visningar av museets basutställningar.

Program

Förutom visningsverksamheten bedriver SFHM en aktiv programverksamhet som prioriterar samarrangemang med externa aktörer, främst i syfte att öka kännedomen om Armémuseums och Flygvapenmuseums kunskaps- och verksamhetsområden och därigenom nå nya grupper av besökare.

I likhet med visningsverksamheten påverkades även programverksamheten under 2020 starkt av pandemin. Endast ett fåtal programaktiviteter kunde genomföras enligt plan och två större arrangemang fick ställas in. I samarbete med Östergötlands flyghistoriska sällskap, Svensk Flyghistorisk Förening, Saabveteranerna, Saab AB samt Team 50 kunde dock 75-årsjubileet för skolflygplanet Saab Safir genomföras digitalt, där publiken kunde följa föredrag och överflygning via Facebook i realtid och på Youtube i efterhand.

SFHM har lagt ned ett omfattande arbete på att ta fram digitala kunskapsresurser för att nå ut med sin programverksamhet. Ett exempel är den egenproducerade videopodcasten *I krig och kärlek* som i tre delar berättar historien om de amerikanska nödlandningarna i Sverige under andra världskriget. Pandemin har lett till att flera samarbeten har initierats under året. I samarbete med Utbildningsradion producerade Armémuseum en serie av föreläsningar till programmet *UR Samtiden - Armémuseum bakom stängda dörrar* med både externa föreläsare och SFHM:s personal. I samarbete med Utbildningsradion producerades även en digital spionvandring på Östermalm till programmet *UR Samtiden - Stadsvandringar*.

Till Pride-veckan utarbetades den digitala visningen *Högst olämpligt - om faran med att inte passa in* som berättar om hur könsroller, normer och sexualitet har påverkat människors liv under fem århundraden och i den digitala produktionen *Dina Rajs möte med Raoul Wallenberg* förs ett samtal utifrån Raoul Wallenbergs almanacka som finns utställd på Armémuseum.

Skolprogram

Armémuseum och Flygvapenmuseum erbjuder skolprogram för samtliga årskurser. Skolprogrammen bygger på skolans kurs- och läroplaner och är ämnesövergripande. De skolämnen som berörs är främst historia, samhällskunskap och svenska. Särskilda teman där ämnesövergripande skolprogram erbjuds är historiebruk och teknikutveckling.

Under 2020 har antalet skolvisningar minskat med över 80 procent på grund av Corona-pandemin. Arbetet med att revidera eller anpassa befintliga skolprogram har dock fortsatt och ett nytt skolprogram för de yngre åldrarna har utvecklats.

För mellanstadieklasser är skolprogrammet *Stormaktstid* mest populär på Armémuseum medan högstadiet ofta väljer någon av visningarna som berör 1900-talets historia. Gymnasieklasser väljer oftast att boka en tematisk visning. På Flygvapenmuseum var skolprogrammet *Kalla kriget och DC-3:an* mest efterfrågad bland de äldre eleverna och skolprogrammen *Flygplanet som försvann* och *Jakten på spionen* av de yngre eleverna.

Båda museerna följer upp skolprogrammen genom att skicka ut enkäter för att mäta nöjdheten hos de lärare som deltagit i skolprogram med sina klasser. Resultaten av enkäterna visar att andelen nöjda eller mycket nöjda med skolprogrammen uppgick till 88 procent på Armémuseum vilket är en minskning jämfört med föregående år. På grund av Corona-pandemin genomfördes enkäterna endast under de två första månaderna under året och resultatet är därför inte helt jämförbart med förra årets resultat. Svarsfrekvensen för enkäterna var endast 33 procent för Flygvapenmuseum vilket har bedömts vara för lågt för att det ska gå att dra några mer generella slutsatser och resultatet redovisas därför inte för 2020.

Verksamhet riktad mot barn och unga

Förutom den pedagogiska verksamheten som riktar sig till skolor har Armémuseum och Flygvapenmuseum under året anordnat en rad olika aktiviteter för skollediga barn och ungdomar under sportlov, påsklov och höstlov. Målet är att under de tre loven erbjuda verksamhet som passar olika åldrar och intressen varför aktiviteterna har olika teman eller inriktningar. Under 2020 har verksamheten delvis erbjudits i digital form. Under sportlovet genomförde Armémuseum tre gånger per dag den dramatiserade familjevisningen *Festligt firande och fruktansvärda fasor* där besökarna fick följa med pigan Maria genom utställningen *Segerns pris – Narva 1700* och träffa flera olika personer från Stora nordiska kriget. Flygvapenmuseum genomförde en rad olika aktiviteter på temat *Coolt och Kallt på Flygvapenmuseum*.

Armémuseums och Flygvapenmuseums påsklovsaktiviteter genomfördes helt digitalt. Armémuseum producerade serien *Rapport från fronten*, där barn i sex avsnitt kan följa reportern Filippa Fält under 30-åriga kriget, och Flygvapenmuseum producerade en rad digitala aktiviteter på temat *Far och Flyg*, bland annat påskpyssel och bygga ett kartongflygplan. Under höstlovet erbjöd Flygvapenmuseum Corona-anpassade aktiviteter under två dagar medan Armémuseum fortsatte följa Filippa Fält i den digitala serien *Rapport från fronten* med fem nya avsnitt som följde utvecklingen under Stora nordiska kriget år 1700.

Flygvapenmuseum deltog under året i Kulturfabrikens kreativa kalas som arrangerades av Linköpings kommun. Temat 2020 var *Drömmar*. Flygvapenmuseum genomförde en workshop som handlade om drömmen att flyga. Deltagandet i Kulturfabrikens kreativa kalas möjliggjorde att nå ut till fler barn och unga samt att nå nya målgrupper. Flygvapenmuseum har tagit fram digitala produktioner riktade dels till yngre barn där följarna kan bekanta sig med museets maskotar Drakel och Viggo som på ett lekfullt sätt undervisade om flyg och teknik, dels till ungdomar i högstadiet som syftar till att sprida kunskap om kalla kriget. Den senare produktionen resulterade i fyra minivisningar som i framtiden kan användas som fördjupningar till skolklasser.

Ett populärt inslag är Flygvapenmuseums science center Flyglabbet som innehåller flygsimulatorer och interaktiva stationer på temat luft och flyg och där museivärdarna som förutom att entusiasmera och vägleda besökarna även genomför experimentshower. Flyglabbet har varit stängt under större delen av 2020 på grund av pandemin och den ombyggnation som påbörjades under året. Återinvigning är planerad att ske 2021.

Armémuseum och Flygvapenmuseum har under året erbjudit aktiviteter för såväl lite äldre som lite yngre barn. I samband med att Armémuseum öppnade utställningen *I rikets hemliga tjänst* invigdes även det nya barnspåret *Spionmysteriet* som komplement till *Jakten på krigsbytet* i basutställningarna. I *Spionmysteriet*, som lämpar sig för barn i 10-årsåldern, ska man ta reda på vem spionen är utifrån ett antal kluriga gåtor till vilka man finner svaren i utställningen. Flygvapenmuseum använder sig av museets maskotar Drakel & Viggo för att vägleda och engagera barn på olika sätt, bland annat genom upptäcktsfärder i museet. Drakel & Viggo finns även tillgängliga i en särskild audioguide riktad till barn.

Flygvapenmuseum har under de perioder museet varit öppet arrangerat *Familjefredag* varje fredag, varannan vecka som sagostund i biblioteket och varannan vecka som rundtur i utställningarna. Flygvapenmuseum har även tagit fram digitala *Familjefredagar* när museet varit stängt. I barnklubben *Flygspanarna* drivs en verksamhet för barn mellan fem och tolv år där barnen erbjuds många olika aktiviteter, bland annat visningar, experiment och skapande aktiviteter. Sammanlagt har fyra av sex planerade flygspanarträffar kunnat genomföras under 2020.

Flygvapenmuseum har även fortsatt att utveckla innehåll och nya teman för genomförande av barnkalas på museet för att nå en bredare målgrupp. Armémuseum har genomfört visningar riktade till yngre barn varje lördag och söndag under januari och februari 2020.

4.3 Kunskapsservice och FoU

Resultatbedömning

Det inriktningsmål som är kopplat till SFHM:s uppdrag enligt myndighetens instruktion avseende Kunskapsservice och FoU är:

Vi ska dela kunskap generöst, skapa lärande och reflektion kring samtid och framtid genom historien.

SFHM bedömer att insatserna under året har varit goda både för att öka och sprida kunskapen om det försvarshistoriska kulturarvet. För att få mer långsiktighet och tydligare inriktning har SFHM påbörjat ett arbete med att ta fram en strategisk plattform för myndighetens FoU-verksamhet. Under 2020 beviljades forskningsprojektet *Krutgummor* finansiering från Delegationen för militärhistorisk forskning och ett forskningssamarbete med Kungliga Tekniska högskolan påbörjades. SFHM samarbetar sedan tidigare med bland andra Stockholms universitet och Umeå universitet.

En viktig del i att sprida kunskap om det försvarshistoriska kulturarvet utanför museerna är dels att svara på förfrågningar från privatpersoner, forskare, skolelever och kolleger från andra institutioner, dels att medverka i olika externa föredrag och media. SFHM bedömer att myndigheten har en väl fungerande hantering av de förfrågningar och besök i arkiv och bibliotek som kommer till myndigheten och att kunskapen hos SFHM:s personal är efterfrågad och uppskattad. Försvarets traditionsnämnd har i ungefär samma utsträckning som tidigare år behandlat förfrågningar som rör militära traditioner.

Verksamheten inom kunskapsservice och FoU har delvis uppfyllt målen för 2020. Under året deltog SFHM i ett forskningsprojekt (mål 2020: 3). Antalet populärvetenskapliga publikationer och artiklar uppgick till 26 (mål 2020: 15) och har varit högre jämfört med föregående år.

SFHM bedömer sammanfattningsvis att verksamheten håller god kvalitet och att även måluppfyllelsen varit god förutom i den del den avser antal FoU-projekt. Verksamhetens övriga insatser under året bedöms emellertid ha bidragit till uppfyllelse av de mer övergripande målen vad gäller att främja forskning och kunskapsuppbyggnad, bland annat i samverkan med universitet och högskolor.

Tabell 11 Volymuppgifter avseende Kunskapsservice och FoU

Kunskapsservice och FoU	2020	2019	2018
Bibliotek - besökare och bestånd			
Antal besökare till bibliotek	1 405	3 869	3 695
Antal katalogiserade böcker i bibliotek	50 732	50 324	49 180
Förfrågningar, föredrag och konferenser			
Antal förfrågningar	937	1 122	1 141
Antal föredrag och medverkan i media*	15	36	26
Antal konferenser och seminarier	5	3	4
Publikationer och artiklar			
Antal egna publikationer	2	0	2
Antal publicerade artiklar författade av egen personal	24	10	12
Militära traditioner			
Antal ärenden i Försvarets traditionsnämnd	100	90	80
Indikatorer			
Antal FoU-samarbeten (3)	1	-	-
Antal populärvetenskapliga publikationer och artiklar (15)	26	-	-

*Fr.o.m. 2020 redovisas det totala antalet tillfällen där SFHM:s medarbetare medverkat som föredragshållare eller i media. Jämförelsetalen för 2018 och 2019 avser endast medverkan i antal föredrag.

Kunskapsservice

Arkiv- och biblioteksverksamheten erbjuder alla intresserade möjlighet att studera arkivmaterial, läsa tidskrifter och litteratur. Armémuseums arkivsamling innehåller såväl ritningar av 1600-talskanoner som 1900-talets lumparbilder och Flygvapenmuseums arkivsamling erbjuder tusentals dokument från hela 1900-talet, bl.a. flygdagböcker och haveriutredningar men även privata arkiv från till exempel flygpionjärer, flygplanskonstruktörer och flygmotoringenjörer.

Arkiv- och biblioteksverksamheten ger även stöd till andra museer genom dels depositioner av böcker, dels utlån av teknisk flygplansdokumentation för både skötsel av och kunskap om flygplan och historien kring flygplansobjekten och deras utveckling.

En viktig del i SFHM:s kunskapsservice är att svara på förfrågningar som inkommer till myndigheten från forskare och intresserad allmänhet. Under året svarade SFHM:s intendent, konservatorer, arkivarier, bibliotekarier m.fl. på sammanlagt 937 förfrågningar (1 122 år 2019). Många av frågorna inkommer via e-post och telefon men även webbplatsen Digitalt museum är en viktig kanal för spridande av kunskap till användare över hela Sverige eftersom allt fler kontakter mellan museerna och användare sker via den webbplatsen.

Arbetet med registrering och vård av bibliotekens bestånd genomförs fortlöpande. Under 2020 donerade Svensk Flyghistorisk Förening delar av sin samling med böcker och tidskrifter vilket på ett värdefullt sätt har kompletterat Flygvapenmuseums bibliotek. Vid årets slut fanns sammanlagt 50 732 (50 324 år 2019) böcker, tidskrifter och artiklar katalogiserade i myndighetens två bibliotek. I SFHM:s båda samlingsarkiv bedrivs en omfattande digitaliseringsverksamhet och resultatet redovisas i avsnittet 3.1 Bevara och tillgängliggöra.

Expertisen inom myndighetens verksamhetsområden har under 2020 varit fortsatt efterfrågad. SFHM:s medarbetare har hållit föredrag om bl.a. restaureringsprojektet avseende jaktflygplanet J 26 på Riksantikvarieämbetets årliga konferens Samlingsforum som under 2020 hölls digitalt med över 200 deltagare. SFHM:s medarbetare har även medverkat i ett tiotal radio- och tv-program samt poddar, bland annat i Sveriges Radios program Historiska väder om väderleken på Dagen D och i P3 Historia om flygpionjären Amelia Earhart. Under året genomförde Armémuseum dessutom en digital föreläsning för studenter på Stockholms universitet på temat HBTQ perspektiv. Det är i huvudsak militärhistorisk expertis som efterfrågas men även kunskap om bevarande, förvaring och insamling.

Kunskapsproduktion och FoU-samarbeten

Under 2020 har arbetet med att ta fram en strategisk plattform för myndighetens FoU-arbete påbörjats. SFHM har under året även samarbetat i FoU-frågor med bl.a. Stockholms universitet och Umeå universitet. Samarbetet med Stockholms universitet handlar om hur konserveringsåtgärder uppfattas visuellt estetiskt och samarbetet med Umeå universitet om utvecklingen av konservatorns

profession i Sverige. Under året har även ett samarbete med Kungliga Tekniska högskolan inletts som handlar om korrosionsskydd i lågkorrosiva miljöer.

Även ett mer omfattande projekt rörande kvinnor i den försvarshistoriska industrin, *Krutgummor*, har påbörjats med finansiering från Delegationen för militärhistorisk forskning. Tanken är att detta projekt ska utmytna i ökad kunskap om ett relativt okänt fält av den svenska försvarshistorien. Målsättningen är även att på olika sätt sprida kunskapen om detta genom SMHA-nätverket.

De två populärvetenskapliga publikationer som har publicerats under året är boken Gustav III:s armé som är en unik beskrivning av det uniformsprogram som Gustav III införde samt skriften Saab Safir 75 år 1945–2020 med ett antal artiklar om flygplanet Saab Safirs historia.

SFHM har under året fortsatt det arbete som påbörjades under 2019 med att skriva och publicera artiklar på bl.a. Digitalt museum med utgångspunkt i ämnen och objekt i de samlingar som anförtratts myndigheten. Under 2020 publicerades sammanlagt 24 nya artiklar. De artiklar som publicerats under året har bl.a. berättat om A och O i militär sjukvård och det tidiga flyget.

Med anledning av Corona-pandemin fick två större konferenser ställas in under året. SFHM arrangerade i egen regi och i samarbete med andra sammanlagt 5 temadagar och seminarier. I samarbete med bl.a. Saab AB, Svensk Flyghistorisk Förening och uppvisningsgruppen Team 50 anordnades en temadag med anledning av 75-årsjubileumet av propellerflygplanet Saab Safir. Under temadagen arrangerades såväl föredrag som överflygningar samt prisutdelning till Årets svenska flygbok.

I februari anordnade SFHM kursdagen *Säkra samlingar* för ett sextiotal inbjudna verksamheter. Kursdagens syfte var att dela med sig av kunskaperna förvärvade i SFHM:s projekt *Farliga föremål* och stödjade museerna i frågor kring samlingsförvaltning i relation till potentiellt farliga föremål och hur man som museum skapar en säker samling. SFHM har under året startat upp digitala nätverksträffar, ett nytt format för SMHA-museerna att mötas i och samverka. Från sommarhalvåret och framåt har myndigheten anordnat 3 digitala nätverksträffar på olika teman inom kultur- och museiområdet.

Militära traditioner

Arbetet i Försvarets traditionsnämnd har under 2020 präglats av pandemin med inställda fysiska möten och därefter en omställning till digitala möten. Under året har Försvarets traditionsnämnd fortsatt att såväl löpande som under sittande nämnd ge råd och stöd bland annat vad gäller framtagning av fälttecken och militära traditioner. Samlad nämnd har under året vid 2 fysiska och 4 digitala möten samt 3 digitala arbetsmöten behandlat eller diskuterat totalt 100 protokollförda ärenden (90 år 2019). Många av dem har kunnat avhandlas under sammanträdena eller efter underhandskontakter med Traditionsnämnden. Därutöver har antal löpande ärenden i traditionsfrågor hanterats.

Av principiella och mera intressanta frågor som har beretts och förts upp till nämnden 2020 kan särskilt nämnas:

- Ett fördjupat arbete med ny utgåva av *Försvarets traditioner med översiktlig historik från 1500-talet med bilagor*, vilken avses ges ut i både skriftlig och digital form under 2021. Detta arbete har skett i olika arbetsgrupper under hela året.
- Samtidigt har den nuvarande digitala utgåvan på SFHM:s webbplats fortlöpande uppdaterats mot bakgrund av den omfattande omstruktureringen av Försvarsmakten.
- Ett nytt fälttecken för Militärhögskolan Karlberg (MHS K) färdigställdes under 2019 och resulterade i en fanspikningsceremoni 2020 på Armémuseum.
- Fortsatt löpande medverkan i Högkvarterets traditionsarbete samt framtagande av underlag för andra fälttecken.
- Fortsatt utveckling av informationen om Försvarsmaktens traditioner på SFHM:s webbplats.

Nämndens sammansättning har tillsammans med de under året ständigt adjungerade täckt aktuella traditionsområden på ett kunskapsmässigt bra sätt. Dessutom har ytterligare personer med sakkunskap adjungerats. Därigenom erhålls ett kontaktnät och samlad erfarenhet på traditionsområdet i vid bemärkelse, vilket också bidrar till att en hög kvalitet på nämndens rekommendationer och svar kan ges. Underhandskontakter och frågor från myndigheter och enskilda behandlas snabbt, oftast inom en vecka där så varit möjligt.

5 Statsbidrag SMHA

Resultatbedömning

SFHM bedömer att hanteringen av ansökningar om statsbidrag har fungerat väl under året. Med anledning av Corona-pandemin fattade myndigheten bl.a. beslut om att beviljade projektbidrag även kunde användas för att täcka löpande verksamhetskostnader. SFHM bedömer att detta beslut, tillsammans med övriga utbetalade statsbidrag och tidigare lagda utbetalningar, har spelat en viktig roll i att flera av SMHA-museerna har kunnat bedriva viss verksamhet under 2020, och även för att på längre sikt kunna upprätthålla verksamheterna. Den del av anslaget som använts för att tillhandahålla samlingsdatabaser för museiverksamheterna bedöms ha förbättrat förutsättningarna för såväl digitalt tillgängliggörande av samlingarna som ett långsiktigt bevarande av det försvarshistoriska kulturarvet runt om i landet.

SFHM har under ett antal år gjort en kontinuerlig översyn av processen för bidragshandläggning vilket har bidragit till effektivare arbetssätt och förbättrad kvalitet. Genom att bereda ansökningarna som samlingsärenden för både verksamhetsbidrag och projektbidrag ges ett mer heltäckande beslutsunderlag samtidigt som handläggningstiden minskar. Under 2020 minskade de administrativa kostnaderna ytterligare för att nu utgöra 4 procent i förhållande till totala utbetalda statsbidrag, vilket är en halvering sedan 2018. En positiv effekt är även att när beslutsmeddelanden lämnas samlat redan tidigt på året skapar det bättre förutsättningar för de berörda verksamheternas genomförande.

SFHM bedömer sammanfattningsvis att såväl måluppfyllelse som kvalitet i verksamheten har varit god.

Tabell 12 Volymuppgifter och indikatorer avseende Statsbidrag SMHA

Statsbidrag SMHA	2020	2019	2018
Volymuppgifter			
Antal ärenden	40	38	93
Bidragsutbetalningar brutto (tkr)	19 731	19 163	19 014
Indikatorer			
Kostnader för handläggning/utbetalda statsbidrag	4 %	6 %	8 %

Bidragshandläggning och lämnade bidrag

SFHM lämnar tillsammans med Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) årligen bidrag enligt förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter. Enligt SFHM:s regleringsbrev ska minst 22,5 miljoner kronor användas för bidragsgivning enligt ovan nämnda förordning samt till kostnader vid myndigheten som är förenade med upprätthållande av dessa verksamheter (se avsnitt 2.2 Transfereringar och SMHA-relaterade kostnader).

Enligt SFHM:s regleringsbrev ska myndigheten även redovisa hur bidragen har fördelats mellan olika museiverksamheter och ändamål (se tabell 13 nedan). I bilaga till förordningen framgår till vilka verksamheter eller ändamål som SFHM kan lämna statsbidrag. Aktörerna som bedriver museiverksamhet har varit förhållandevis oförändrade sedan statsbidragets införande 2008 även om det skett vissa ändringar under senare år som föranlett förslag till ändringar i bilagan till förordningen. Under 2020 har SFHM hemställt till regeringen om en ändring med anledning av att museiverksamheten i Vällinge ("Hemvärnsmuseet i Vällinge") har upphört.⁶

Förutsättningarna för att bedriva dessa museiverksamheter varierar i fråga om besöksunderlag, ekonomi, återväxt i kompetensförsörjning med mera. SFHM följer utvecklingen eftersom ett av kriterierna för statsbidraget är den sökandes egen insats och förmåga att långsiktigt upprätthålla verksamheten (6 §). Kännetecknande för de försvarshistoriska museiverksamheterna är att de i betydande utsträckning engagerar ideella krafter vilka på flera sätt utgör en viktig tillgång.

Bidrag kan lämnas i form av verksamhetsbidrag och projektbidrag. Verksamhetsbidragen ska användas för att stödja verksamheternas personal- och lokalkostnader samt olika typer av

⁶ Hemställen om ändring i bilaga till förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter (SFHM dnr. 138-1.6/20).

driftskostnader. Projektbidragen ska användas för att stödja verksamheternas arbete med utveckling och förnyelse av innehåll och aktiviteter. Under 2020 behandlades totalt 47 inkomna ansökningar om statsbidrag, varav 24 ansökningar om verksamhetsbidrag och 23 ansökningar om projektbidrag, vilka fördelats på 40 ärenden. Det minskade antalet ärenden under 2019 och 2020 jämfört med 2018 är ett direkt resultat av den tidigare nämnda effektiviseringen av bidragsprocessen som har utarbetats i samarbete med SMTM. Av ansökningarna beviljades 38 helt eller delvis medan övriga återtogs av sökanden, blev föremål för avslag eller betalades tillbaka på grund av inställda aktiviteter till följd av pandemin. Sammanlagt har 19 731 000 kr lämnats i statsbidrag under 2020 (vilket inkluderar återbetalda medel på c:a 6 000 kronor från 2019).

Intäktsbortfall, inställda aktiviteter och andra följd effekter av pandemin har föranlett SFHM att vidta ett antal åtgärder för att på olika sätt försöka underlätta för SMHA-museerna att dels fortsätta bedriva verksamhet under året, dels kunna upprätthålla verksamheterna på sikt. Myndigheten ansökte om och erhöll en utökad räntekontokredit för att kunna tidigarelägga utbetalningar av beslutade statsbidrag. Beslut fattades om att beviljade projektbidrag även kunde användas till driftrelaterade ändamål. Därtill har SFHM, i enlighet med förordningens bestämmelser, beslutat om att inte återkräva bidragsöverskott från 2019. Cirka 100 000 kronor som skulle ha kunnat bli föremål för återkrav kunde därmed i stället användas för att upprätthålla museiverksamheterna.

För att kunna öka den totala nivån på utbetalningarna, och därmed möjliggöra ytterligare ansökningar gjordes omprioriteringar (0,4 mkr) inom ramen för de medel som avsatts för kompetensstöd m.m. avseende SMHA. En extra ansökningsomgång genomfördes under året och ytterligare statsbidrag beviljades till ett antal verksamheter, vilket förklarar större skillnader mellan 2019 och 2020 i tabellen nedan. Se även avsnitt 2.2 Transfereringar och SMHA-relaterade kostnader.

Tabell 13 Fördelning av statsbidrag på olika verksamheter och ändamål för vilka SFHM prövar bidragsansökningar (tkr)

Verksamhet eller ändamål	2020	2019	2018
Abisko Gränsförsvarsmuseum*	-	87	47
Aeroseum	2 426	2 235	2 310
Robotförsvaret/Arboga Robotmuseum*	205	200	-
Arsenalen	3 610	3 275	3 215
Artillerimuseet	1 451	1 294	1 285
Brigadmuseum	1 729	1 525	1 565
Flygmuseet F21	156	190	-
Försvarsmuseum Boden	2 020	2 170	2 250
Garnisonsmuseet Skaraborg	311	380	380
Garnisons- och luftvärnsmuseet	870	1 155	1 190
Gotlands Försvarsmuseum	1 290	1 170	1 235
Hemvärnsmuseet**	-	150	100
Kalixlinjen/Siknäsfortet	348	338	310
Karlsborgs fästningsmuseum	1 885	1 695	1 525
Krigsflygfält 16	545	412,5	520
Miliseum	1 140	1 100	1 275
Rödbergsfortet***	-	28	-
Skansen Klintaberg	150	146	152
Teknikland	1 430	1 411	1 495
Teleseum	165	202	180
Summa lämnade statsbidrag	19 731	19 163	19 014

* Återlämnade utbetalade statsbidrag på grund av inställd verksamhet under 2020.

** Ändrad organisationsform under 2020 varför beslutade bidrag aldrig rekviderades. Hemvärnsmuseets verksamhet i Vällinge har upphört, vilket föranlett en ny hemställan om att ändra ändamålets beskrivning i bilaga till förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter.

***Huvudman för Rödbergsfortet har under 2020 inte ansökt om statsbidrag utifrån förordningen.

SMHA-museernas besöksutveckling

Ett sätt att visa effekterna av statsbidragets användning över tid är besöksutvecklingen för de olika besöksmålen och museerna. SMHA-museerna är starkt beroende av entréintäkter för sin överlevnad och pandemin har slagit hårt mot verksamheterna. Ett antal museerna har haft stängt under hela året och övriga har, i likhet med många andra museer i Sverige, tvingats stänga i perioder för att hindra smittspridningen vilket har påverkat antalet besökare. De senaste fem årens besökssiffror framgår av tabell 14 nedan.

I avsnitt 3.1 Bevara och tillgängliggöra redovisas uppgifter om SMHA-museernas publicering på Digitalt museum, vilket ger en indikation på hur arbetet med digitalisering och tillgängliggörande av det försvarshistoriska kulturarvet utvecklas som helhet.

Under rubriken Information och kommunikation i avsnitt 4.1 Vårdskap och besöksservice redovisas besökare på sociala medier kopplat till det samlande varumärket SMHA. I följande sammanställning redovisas besöksutvecklingen för de ändamål som sökt och erhållit statsbidrag de senaste fem åren. Uppgifterna bygger på inrapportering från respektive museiverksamhet som ingår i SMHA, varför SFHM inte kan säkerställa uppgifternas kvalitet och jämförbarhet. I sammanhanget kan noteras att flertalet redovisar årsstatistik över besöksutveckling m.m. till Myndigheten för kulturanalys (MYKA).

Tabell 14 Totalt inrapporterat antal besökare per museum och besöksmål inom Sveriges militärhistoriska arv

Museiverksamheter och besöksmål	2020	2019	2018	2017	2016
Abisko Gränsförsvarsmuseum**	-	2 413	205	241	600
Aeroseum	36 660	55 866	54 747	54 690	59 226
Arboga Robotmuseum	363	2 725	-	-	-
Arsenalen	20 097	25 611	25 057	27 259	25 672
Artillerimuseet	1 617	4 000	4 000	3 800	3 550
Brigadmuseum	14 165	18 548	15 726	16 343	14 319
Flygmuseet F21	72	2 044	1 260	5 700	2 298
Försvarsmuseum Boden	10 193	23 342	22 084	23 815	13 203
Garnisonsmuseum Skaraborg	1 350	2 170	2 465	1 341	1 861
Garnisons- och Luftvärnsmuseet	486	1 200	2 219	3 095	3 553
Gotlands Försvarsmuseum	3 202	9 808	10 461	13 160	14 483
Hemsö fästning*	20 400	22 600	21 900	21 300	24 700
Hemvärnsmuseet	-	1 332	1 562	1 781	1 680
Karlsborgs fästningsmuseum	36 138	40 139	33 410	34 444	33 992
Krigsflygfält 16	9 000	3 000	3 500	3 500	4 000
Maritiman*	892	36 515	34 313	55 202	57 835
Miliseum	5 725	5 930	6 310	10 585	8 906
Museum för rörligt kustartilleri*	8 047	6 912	5 578	6 078	5 593
Rödbergsfortet	5 400	7 070	5 889	6 279	6 040
Siknäsfortet/del i Kalixlinjen	625	2 923	1 535	1 564	1 560
Skansen Klintaberg	-	2 500	2 241	2 000	2 800
Skånelinjen*, **	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.
Teknikland	-	17 566	16 158	14 242	12 413
Teleseum	690	3 200	2 248	1 400	3 120
Vaxholms Fästnings Museum*	6 782	17 383	15 835	16 642	15 875
Totalt antal besökare SMHA	181 904	314 797	288 703	324 461	317 279

*Försvarshistoriska museiverksamheter för vilka Statens maritima och transporthistoriska museer beslutar om statsbidrag.

**Besöksmålen utgörs till stor del av vandringsleder varför antalet besökare inte kan följas upp på ett fullständigt vis.

6 Finansiell redovisning

6.1 Resultaträkning

(tkr)	Not	2020	2019
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	103 330	103 021
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	8 622	14 808
Intäkter av bidrag	3	1 751	1 880
Finansiella intäkter	4	30	23
Summa		113 733	119 732
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-47 470	-47 549
Kostnader för lokaler		-41 803	-43 530
Övriga driftkostnader		-19 182	-21 891
Finansiella kostnader	6	-10	-25
Avskrivningar och nedskrivningar		-4 088	-5 505
Summa		-112 553	-118 500
Verksamhetsutfall		1 180	1 232
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		19 725	19 083
Lämnade bidrag	7	-19 725	- 19 083
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	8	1 180	1 232

6.2 Balansräkning

(tkr)	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	286	176
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	0	0
Summa		286	176
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	2 535	2 844
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	4 864	6 533
Pågående nyanläggningar	13	744	1 013
Summa		8 144	10 390
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	14	1 009	1 040
Summa		1 009	1 040
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		134	915
Fordringar hos andra myndigheter	15	1 804	1 369
Övriga kortfristiga fordringar	16	7	176
Summa		1 945	2 460
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	17	10 305	10 452
Övriga upplupna intäkter	18	264	286
Summa		10 569	10 738
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	19	-2 074	-511
Summa		-2 074	-511
Kassa och bank	20		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		4 945	0
Kassa och bank		14	1 057
Summa		4 959	1 057
SUMMA TILLGÅNGAR		24 837	25 351

(tkr)	Not	2020-12-31	2019-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	21		
Donationskapital		100	100
Balanserad kapitalförändring		5 096	3 048
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	1 180	1 232
Summa		6 376	4 380
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	22	120	240
Övriga avsättningar	23	163	95
Summa		283	335
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	24	5 909	6 973
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	25	0	3 025
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	26	1 583	1 754
Leverantörsskulder		3 507	1 591
Övriga kortfristiga skulder	27	708	696
Summa		11 708	14 039
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	28	2 550	2 680
Oförbrukade bidrag	29	3 921	3 771
Övriga förutbetalda intäkter	30	0	145
Summa		6 471	6 596
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		24 837	25 351

6.3 Anslagsredovisning

Anslag (tkr)	Not	Ingående över- förings- belopp	Årets till- delning enl. regl. brev	Om- dispo- nerat belopp*	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp
Uo 17 8:1 Ramanslag Centrala museer: Myndigheter ap.9 Statens försvarshistoriska museer	31	621	125 434		126 055	123 922	2 133
Summa		621	125 434		126 055	123 922	2 133

6.4 Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Statens försvarshistoriska museers bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 50 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr. o. m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2019, 110 tkr, har år 2020 minskat med 51 tkr.

Upplysningar av väsentlig betydelse

SFHM ska enligt regleringsbrevet särskilja eventuella intäkter av sponsring och bidrag i not till resultaträkningen. Redovisningen görs i not 2 och 3 till resultaträkningen.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 25 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år.

Konst som tidigare har skänkts till myndigheten och upptagits i balansräkningen som donationskapital till ett värde om 100 tkr. Eftersom den skänkta konsten bedöms ha en obegränsad nyttjandeperiod skrivs den ej av.

Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk. I vissa fall kan det förekomma avsteg från grundregeln då en individuell bedömning ger annan avskrivningstid.

Tillämpade avskrivningstider

Licenser och rättigheter	3–5 år
Datorer och kringutrustning	3 år
Övriga kontorsmaskiner	5 år
AV-utrustning	5 år
Bilar	5 år
Verkstadsutrustning och laboratorieutrustning	10 år
Inredningsinventarier	10 år
Basutställningar och tillfälliga utställningar	3–10 år
Förbättringsutgift på annans fastighet, dock längst till den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet	5–10 år

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta. Butikernas lager är värderade enligt lägsta värdets princip till anskaffningsvärde efter avdrag för inkurans.

Övriga omsättningstillgångar har tagits upp till anskaffningsvärdet enligt lägsta värdets princip. Fordringar i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag

	Ersättning i tkr
Överintendenten Magnus Hagberg	1 167
ÖI har rätt till förmånsbil utifrån anställningsavtal, men valt att inte utnyttja detta under 2020.	
Övriga uppdrag	
- Ledamot i Grönsöo kulturhistorisk Stiftelse	
- Ordförande i Medlemsföreningen Svenskt Kulturarv	
- Ledamot i Humanistiska fakultetsnämnden Stockholms universitet	

**Noter
(tkr)**

Resultaträkning

		2020	2019
Not	1 Intäkter av anslag		
	Intäkter av anslag	103 330	103 021
	Summa	103 330	103 021
	Summa "Intäkter av anslag" (103 330 tkr) och "Lämnade bidrag" (19 725 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (123 922 tkr) på anslaget Uo 17 8.1 ap.9. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009 (51 tkr) samt reglering av tidigare års ackumulerat underskott avseende RO Butik (815 tkr) enligt SFHM:s hemställan (dnr. 306-1.1/20) och beslut om ändring av regleringsbrev 2020-11-19.		
Not	2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Avgiftsverksamhet med full kostnadstäckning		
	Butiksverksamhet	1 354	3 336
	Uppdragsverksamhet	1 907	1 995
		3 261	5 331
	Övrig avgiftsbelagd verksamhet i enlighet med regleringsbrevet		
	Entréintäkter	189	-
	Visningar	271	1 510
	Simulator Flyglabbet	93	480
	Programverksamhet	68	217
	Uthyrning av lokaler	2 246	4 187
	Konferensverksamhet exkl lokaler	23	444
	Samarbeten med andra myndigheter	400	600
	Utlån & depositioner av föremål	10	5
		3 301	7 443
	Andra ersättningar		
	Sponsring	1 900	1 900
	Övriga ersättningar	158	129
		2 058	2 029
	Avgiftsintäkter enligt §4		
	Övriga intäkter	2	6
		2	6
	Totalsumma	8 622	14 808

		2020	2019
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från statliga myndigheter	767	444
	Bidrag från EU:s institutioner	-28	538
	Bidrag från övriga	1 012	897
	Summa	1 751	1 880
	<i>Specifikation avseende "Bidrag från Övriga"</i>		
	Wallenbergs stiftelse	407	197
	Märta Gunnar och Arvid Bothéns stiftelse	-	41
	Fhs Dokumentationsprojekt	-	200
	Saab AB avskrivningar	355	406
	Rausing donation	57	6
	Armémuseum vänförening	75	-
	Övriga bidrag	117	47
	Summa	1 012	897
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränta på avistalån i Riksgäldskontoret	-	23
	Övriga finansiella intäkter	30	-
	Summa	30	23
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.		
Not 5	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	31 152	30 822
	Varav lönekostnader ej anställd personal	-	101
	Sociala avgifter	15 269	15 502
	Övriga kostnader för personal	1 050	1 225
	Summa	47 470	47 549
Not 6	Finansiella kostnader		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	-	20
	Övriga finansiella kostnader	10	5
	Summa	10	25
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.		
Not 7	Lämnade bidrag		
	Verksamhetsbidrag	17 046	16 403
	Projektbidrag	2 775	2 760
	Återbetalda bidrag	-96	-80
	Summa	19 725	19 083
Not 8	Årets kapitalförändring		
	Avgiftsfinansierad verksamhet	-370	142
	Saab sponsring	1 550	1 090
	Summa	1 180	1 232

Balansräkning

	2020-12-31	2019-12-31
Not 9 Balanserade utgifter för utveckling		
Ingående anskaffningsvärde	1 260	1 410
Årets anskaffningar	275	0
Utrangering	0	-150
Summa anskaffningsvärde	1 535	1 260
Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 084	-946
Årets avskrivningar	-165	-288
Utrangering	0	150
Summa ackumulerade avskrivningar	-1 249	-1 084
Utgående bokfört värde	286	176
Not 10 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	481	481
Utrangeringar	-366	-
Summa anskaffningsvärde	115	481
Ingående ackumulerade avskrivningar	-481	-458
Årets avskrivningar	0	-23
Utrangeringar	366	-
Summa ackumulerade avskrivningar	-115	-481
Utgående bokfört värde	0	0
Not 11 Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	5 999	7 285
Årets anskaffningar	517	534
Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	0	-1 821
Summa anskaffningsvärde	6 516	5 998
Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 155	-4088
Årets avskrivningar	-825	-808
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	0	1 821
Korrigerig av tidigare års avskrivningar	0	-79
Summa ackumulerade avskrivningar	-3 981	-3 154
Utgående bokfört värde	2 535	2 844
Not 12 Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
Ingående anskaffningsvärde	59 208	66 459
Årets anskaffningar	1 557	1 541
Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-10 090	-8 792
Överföringar	0	0
Summa anskaffningsvärde	50 674	59 208
Ingående ackumulerade avskrivningar	-52 674	-56 774
Årets avskrivningar	-3 097	-4 386
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	9 962	8 406
Korrigerig av tidigare års avskrivningar	0	79
Summa ackumulerade avskrivningar	-45 810	-52 675
Utgående bokfört värde	4 864	6 533

			2020-12-31	2019-12-31
Not	13	Pågående nyanläggningar		
		Ingående anskaffningsvärde	1 013	471
		Årets anskaffningar	89	542
		Färdigställda anläggningar	-358	0
		Utgående bokfört värde	744	1 013
Not	14	Varulager och förråd		
		Varulager butik Armémuseum	291	258
		Vaulager butik Flygvapenmuseum	387	454
		Varulager fantillverkning	331	329
		Summa	1 009	1 040
Not	15	Fordringar hos andra myndigheter		
		Fordran ingående mervärdesskatt	1 667	1 169
		Kundfordringar hos andra myndigheter	64	200
		Övriga fordringar hos andra myndigheter	73	0
		Summa	1 804	1 369
Not	16	Övriga kortfristiga fordringar		
		Fordringar hos övriga	7	176
		Summa	7	176
Not	17	Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyreskostnader	9 202	10 285
		Övriga förutbetalda kostnader	1 103	167
		Summa	10 305	10 452
Not	18	Övriga upplupna intäkter		
		Upplupna hyror utomstatliga	193	271
		Övriga upplupna intäkter inomstatliga	71	16
		Summa	264	286

	2020-12-31	2019-12-31
Not 19 Avräkning med statsverket		
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-621	571
Redovisat mot anslag	123 922	122 202
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-125 434	-123 394
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-2 133	-621
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	110	207
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-51	-97
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	59	110
Summa Avräkning med statsverket	-2 074	-511
Not 20 Kassa och Bank		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	4 945	0
Växelkassa Armémuseum	7	7
Växelkassa Flygvapenmuseum	7	7
Valutakonto	0	1 043
	4 959	1 057

Not 21
Myndighetskapital
Specifikation förändring av myndighetskapital

	Balanserad kapitalföränd- ring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalföränd- ring, avgiftsbelagd verksamhet	Donations- kapital	Kapitalföränd- ring enl resultaträk- ningen	Summa
Utgående balans 2019	-872	3 921	100	1 232	4 381
Ingående balans 2020	-872	3 921	100	1 232	4 381
Föregående års kapitalförändring	957	1 090	0	-1 232	815
Årets kapitalförändring	0	0	0	1 180	1 180
Summa årets förändring	957	1 090	0	-52	1 995
Utgående balans 2020	85	5 011	100	1 180	6 376

	2020-12-31	2019-12-31
Not 22 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
Ingående avsättning	240	112
Årets pensionskostnad	-29	168
Årets pensionsutbetalningar	-91	-40
Utgående avsättning	120	240
Not 23 Övriga avsättningar		
Avsättning för lokalt omställningsarbete		
Ingående balans	95	158
Årets förändring	68	-63
Utgående balans	163	95
Not 24 Lån i Riksgäldskontoret		
Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
Ingående balans	6 973	9 759
Under året nyupptagna lån	2 397	2 391
Årets amorteringar	-3 461	-5 177
Utgående balans	5 909	6 973
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	10 000	15 000
Not 25 Räntekontokredit		
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	3 025
Utgående balans	0	3 025
Myndigheten har enligt regleringsbrev en räntekontokredit på 18 500 kr (enligt SFHM:s hemställan dnr. 140-1.2/20 och beslut om ändring av regleringsbrev 2020-06-04).		
Not 26 Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
Utgående mervärdesskatt	76	239
Arbetsgivaravgifter	832	791
Leverantörsskulder andra myndigheter	675	723
Summa	1 583	1 754
Not 27 Övriga kortfristiga skulder		
Personalens källskatt	708	696
Övrigt	0	0
Summa	708	696
Not 28 Upplupna kostnader		
Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	2 206	2 153
Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	99	180
Övriga upplupna kostnader	245	348
Summa	2 550	2 680

			2020-12-31	2019-12-31
Not	29	Oförbrukade bidrag		
		Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	1 013	23
		Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner	2 908	3 748
		Summa	3 921	3 771
		<i>varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:</i>		
		inom tre månader	0	0
		mer än tre månader till ett år	760	23
		Summa	760	23
Not	30	Övriga förutbetalda intäkter		
		Förutbetalda hyror	0	145
		Summa	0	145

Anslagsredovisning Uo 17 8:1 ap.9 (Kulturdepartementet)
Centrala museer Statens försvarshistoriska museer

Not 31

Enligt regleringsbrevet disponerar Statens försvarshistoriska museer (SFHM) en anslagskredit på 3 775 tkr. Krediten har inte utnyttjats.

SFHM har med sig ett anslagssparande från föregående år på 621 tkr. Anslaget är räntebärande.

Enligt villkor i regleringsbrevet ska minst 22 500 tkr användas för bidragsgivning enligt förordningen (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter samt till kostnader vid SFHM som är förenade med upprätthållande av dessa verksamheter.

Under 2020 var SFHM:s anslagsanvändning 22 521 tkr, se avsnitt 2.2 Transfereringar och SMHA-relaterade kostnader.

Summa "Intäkter av anslag" (103 330 tkr) och "Lämnade bidrag" (19 725 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (123 922 tkr) på anslaget Uo 17 8.1 ap.9. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009 (51 tkr) samt reglering av tidigare års ackumulerat underskott avseende RO Butik (815 tkr) enligt beviljad hemställan.

6.5 Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2020	2019	2018	2017	2016
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	10 000	15 000	25 000	25 000	30 000
Utnyttjad	5 909	6 973	9 759	13 094	15 970
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	18 500	13 617	13 617	12 000	12 000
Maximalt utnyttjad	9 529	8 396	8 164	5 725	5 111
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	0	0	0	3	2
Räntekostnader	0	20	61	68	65
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	13 300	18 900	17 300	15 500	15 000
Avgiftsintäkter*	6 564	12 779	11 369	13 865	16 025
Övriga avgiftsintäkter*	2 058	2 029	2 031	1 758	3 190
Anslagskredit					
Beviljad	3 775	3 701	3 612	3 601	3 561
Utnyttjad	0	0	571	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	2 133	621	0	361	1 316
Bemyndiganden – ej tillämpligt					
Personal*					
Antalet årsarbetskrafter (st)	67	67	65	69	71
Medelantalet anställda (st)	79	81	80	79	82
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 619	1 686	1 753	1 640	1 630
Kapitalförändring**					
Årets	1 180	1 232	-445	1 222	1 618
Balanserad	5 096	3 048	3 493	2 271	653

* Årsarbetskrafter och medelantal anställda redovisas här exklusive anställda med timarvode.

** Årets kapitalförändring består av över/underskott för verksamhet med full kostnadstäckning samt sponsring från Saab AB. Balanserat resultat år 2020 inkluderar omföring av tidigare års ackumulerade underskott RO Butik AM och FVM enligt beviljad hemställan.

Intygande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2021-02-22

Magnus Hagberg
Överintendent